

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskraft

iii .

Den offentlige Examen i Odense
Cathedralskole

i Juli 1846.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Odense Cathedralsskole

den 21—30de Juli 1846

af

Prof. Mag. H. J. F. Heinrichsen,
Skolens Rector.

I n d h o l d.

1. Om det Gottorpſke Haandskrift af Lucretiø.
2. Skoleſterretninger.

O d e n s e.

Trykt i M. C. Hempel's Officin.

De
Danish-Society. 1858. 10.
Cp. 1. 2. 3. 4. 5.

fragmento Gottorpiensi

Lucretii,

Ad indicendum examen publicum mense Julio
in schola Othiniensi instituendum

scripsit

R. J. F. Henrichsen,

Prof., scholæ Othin. Rector.

OTHINIÆ.

Ex officina Hempeli.

MDCCCXLVI,

Ex antiquis scriptoribus haud facile quisquam est, in cuius reliquias magis grassata sit doctorum viro-
rum vel mala sedulitas vel effrenata licentia, quam in Lucretii libros, qui sunt de rerum natura. Verum qualis sit illius carminis critica condicio, quid et olim et nuper in eo tractando peccatum sit, non opus est uberius explicare post accuratissimam Madvigii disputationem de aliquot lacunis codicum Lucretii (Opusc. Acad. Vol. I p. 305 sqq.), in qua disputatione indicavit, quam rationem inire deberent, qui in Lucretio emendando operæ pretium facere vellent, et ipse exemplis aliquot propositis quid sana critica ratione et sagacitate proficeretur probavit. Sed quum omne emendandi studium a codicum cognitione proficisci debeat, ut constet, quid præsidii e libris manu scriptis peti possit, quid ingenio et coniectandi sollertiæ relinquendum sit, nemo ignorat, quam difficile nunc sit de codicibus ita iudicare, ut quid ubique in optimis legatur, exploratum sit. Omnes Lucretii codices nobis notos ex uno aliquo libro ad legendum difficili et iam corrupto derivatos esse, monuit Orellius (in Iahnii Annalibus Philol. III. 4 p. 86 not.) et post eum Mad-

vigijs, qui (l. c. p. 308 sqq.) universam codicum condicionem diligentius describens recte optimos esse duxit Gottorpiensem et Lugdunensem eum, qui **Z** littera apud Havercampium notatur, proximos his, sed qui minus integram et iam hic illic coniecturis mutatam archetypi scripturam exhiberent, Lugdunensem alterum (apud Haverc. littera **Y** notatum) et Bodleianum ¹⁾, reliquos autem, quos maxime secuti sunt recentiores editores, ex eodem quidem fonte ductos, sed coniecturis hominum, qui seculo **XV** codices interpolaverunt, refertos et propterea plane negligendos. Verum illud molestissimum est in hac quæstione, quod ex antiquioribus iisdemque melioribus libris nullus adhuc ita collatus est, ut eius vestigijs satis tuto insistere possit emendatio. Omnis enim lectionum varietas petenda est ex editione Havercampii, qui vel ex iis codicibus, quos ipse primus contulit, pro suæ ætatis more non omnia, sed quæ ipsi graviora videbantur, et ne ea quidem satis diligenter notavit; nec post eum quisquam illos codices inspexit. Et maxime quidem optandum erat, ut aliquis nostra ætate iterum conferret antiquissimum illum Lugdunensem, olim Vossianum librum (**Z** Haverc., **M** Wakef.), qui integram Lu-

---

¹⁾ Eiusdem familiæ etiam videntur fuisse quidam Lambiniani codd., eodemque Vindobonense fragmentum ab Altero commemoratum (ab Endlichero in Catalogo bibl. Pal. Vindob. numero **CXI** notatum) pertinere putat Io. Siebelis in *Zeitschrift für die Alterthumsw.* 1844 p. 788; quod, quum mihi ad manum non sit Alteri editio, in medio relinquo.

cretii carmen continet. Interea dum hoc fit, non ingratum erit iis, qui in Lucretio tractando versantur, alium librum minus integrum illum quidem, sed non minus bonum et fortasse vetustiore diligentius cognoscere. Itaque operæ pretium esse putavi, Gottorpiense illud olim omnium ore celebratum fragmentum excutere, et hac oblata scribendi occasione eius condicionem describere lectionisque varietatem proferre constitui.

Ludere fortasse cuipiam et fabulam narrare videor, qui de Gottorpiensi codice iamdudum in deperditis habito me dicturum et ex ipso vetere libro petitas scripturas prolaturum profiteor. Sed salva est res. Mirum profecto huius libri fatum dixeris. Seculo XVII vetustate et præstantia sua quum alios viros doctos advertit, qui Gottorpiensem bibliothecam adierant, tum Isaacum Vossium et Nic. Heinsium. 1) Verum initio sec. XVIII bello orto inter Danorum regem et Gottorpiensem principem quum illa bibliotheca neglecta iaceret, eius libri turbabantur, quidam fortasse etiam intercipiebantur et male habebantur: quamquam in illa rerum perturbatione non tanta eius calamitas fuisse videtur, quanta deploratur a Moshemio aliisque (Werlauff l. c. p. 165). His tamen tragoediis fidem habuit Havercampius, qui imprimis Moshemio auctore anno 1725 in præfatione Lucretii scripsit, 'codicem Lucretii unam cum aliis bibliothecæ Gottorpienæ dudum per bel-

---

1) Cfr. Werlauffii Hist. bibl. Reg. Havn. p. 163 ed. alt.

licos furores evanuisse. Anno 1749 copiosa illa bibliotheca, in qua tum erant 331 libri manuscripti, Havniam translata magna ex parte Regiæ bibliothecæ inserta est (Werlauff l. c. p. 158 et 165). Sed tanta fuit Havercampii auctoritas, ut nemini postea in mentem veniret quærere, numquod Lucretiani codicis vestigium in Regia bibliotheca eiusve indicibus esset; quin recentissimi carminis editores Havercampii iudicium repetierunt et ne Madvigius quidem tum, quum disputationem de aliquot lacunis codicum Lucretii scripsit, de huius libri interitu dubitavit.¹⁾ Anno demum 1842, quum Madvigius, unus ex quattuorviris illis, quibus anno ante mandatum erat, ut Regiæ bibliothecæ libros manuscriptos recenserent eorumque accuratos catalogos conficiendos curarent, antiquos bibliothecæ indices pervolutaret, in his commemoratum vidit Lucretii fragmentum et suo loco in bibliotheca repositum deprehendit. Ita hic liber e tenebris protractus primum a Madvigio in edendis poetarum Latinorum carminibus selectis aliquoties adhibitus est, deinde illustrissimi præfecti liberalitate mihi traditus est utendus.

Ne quis autem actum agere me in excerptis codicis Gottorpiensis scripturis putet, quod iam ali-

---

1) Ipse bibliothecæ Regiæ præfectus illustr., Werlauffius, qui l. c. p. 163 tradit, Nic. Heinsium magni fecisse aliquot Ovidii codices et fragmentum Lucretii bibliothecæ Gottorp., illos in Regiam bibl. transisse commemorat, de hoc tacet.

quot codicis collationes exstent, de his collationibus, antequam ad codicem describendum aggredior, pauca dicenda esse videntur. Gottorpiensis codicis lectiones inveniuntur in editione Havercampii, qui in iis colligendis usus erat duabus collationibus a viris doctrina præstantibus olim, quum codex in Gottorpiensi bibliotheca erat, factis, altera Isaaci Vossii, quæ tum in bibliotheca Lugduni Batav. servabatur atque etiam nunc ibi esse dicitur, altera Marquardi Gudii, quam a Moshemio missam acceperat. Mirum est, neminem eorum, qui postea ad Lucretium edendum accesserunt, illas collationes inspexisse; ¹⁾ verum si ex Havercampii excerptis de earum ratione et pretio iudicare fas est, neque accurate neque integre codicis scripturas repræsentare eas fatendum est, nec quisquam, qui meam collationem cum illis excerptis comparaverit, supervacaneam operam meam dicet. Ceterum Gudianam accuratiorem esse coniecere licet ex ea religione, qua egregium illum virum in codicibus conferendis versari solitum esse multis testimoniis constat, præsertim quum huius codicis

---

¹⁾ Unus excipiendus est Orellius, qui in altera editione eclogarum poet. Lat. pauca quædam notavit ex apographo Gudianæ collationis a Silligio accepto, verum non semper ita, ut scripturæ a codice confirmantur. Ita l. 71 in Gottorp. non legitur virtute sed virtutem, 118 (v. Or. ad 150) non primum sed primus, 719 non longi (quemadmodum etiam Haverc. notat) sed æquor, ut in omnibus codd.; quo intellecto etiam concidit contorta, quam Orell. proponit, commenticiæ (memorabilem dicit Or.) scripturæ interpretatio.

diligentius et diutius inspiciendi magna copia ei fuerit tum quum Gottorpiensis bibliothecæ præfectus esset (Werlauff l. c. p. 87). Hanc collationem ad Raphelengii editionem factam in Guelferbytana bibliotheca inveniri testatur Ebertus in libello de bibl. Guelf. codd. Gr. et Lat. (Lips. 1827) p. 107, in quam post Gudii mortem magnam partem codicum eius pervenisse notum est. ¹⁾ Quod vero Madvigius l. c. p. 322 not. accuratam Gudii collationem in bibliotheca universitatis Havniensis servari dixit, in eo erravit, deceptus fortasse eo, quod collatos Gudii libros ad I. Alb. Fabricium transisse constabat, atque ii cum ceteris Fabricianis libris manu scriptis emptione migrarunt in bibliothecam universitatis Havn., ubi inter Fabriciana servatur ea collatio. Nihil aliud est quam apographum aliud, ut videtur, apographi collationis Vossianæ, quod, sive ipsius Vossii sive prioris scribæ manus lectu difficilis erat, multis locis mendose descriptum est neque solum Gottorpiensis fragmenti lectiones continet, ²⁾ sed

1) Werlauff l. c. p. 90. Forbigerus hanc collationem non solum non adhibuit, sed ne Havercampii quidem excerptis satis diligenter et circumspecte usus est, ut iam monuit Siebelis l. c. p. 789.

2) In prima apographi pagina hæc leguntur: „Lucretii vetustissimum fragmentum, Biblioth. Gottorpienæ 800 aut 900 Annotarum cum edit. Raphelengii in 8° 1595 contulit Cl. Is. Vossius. Dn. Rob. Cannon socius Collegii Regalis Cantabrig. ex Vossii libro exscripsit“; et in ima pagina Fabricii, ut videtur, manu: „Donum Caroli Schencke Hamburgensis.“

inde, ubi ille desinit, excipiunt lectiones alius cuiusdam codicis (V. raro VV.); qui alteruter ex Lugdunensibus esse videtur. Aliquid tamen utilitatis affert mendosi huius apographi comparatio; nam præter alia, quorum infra mentio fiet, inde perspicitur, cum qua editione Vossius Gottorpiensem librum contulerit, et eum in hoc opere non accurate versatum esse.

Codex Gottorpiensis est membranaceus folii minoris, in bibliotheca Regia numero CCXI inter libros Veteris Collectionis notatus, ¹⁾ binis columnis ita exaratus, ut singulæ fere quadragenos septenos, perpauca quadragenos octonos versus complectantur, ultima quadragenos ternos contineat. Tituli singulis carminis partibus præfixi omnes rubri coloris litteris a librario scripti sunt, sed ubi vetustate obscurati erant, recentior manus eos atramento inducto renovavit. Sæpius ipsorum versuum evanida scriptura instaurata est. Prima tria folia nitidius sunt exarata, et prima quæque littera, a qua singuli vel alterni versus incipiunt, rubro colore picta est; duo deinceps folia et sequens pagina minus nigro atramento et minus nitide scripta sunt neque rubræ litteræ apparent nisi post novum titulum; eodem modo, sed minus pallescente atramento sequentia usque ad septimi folii columnam alteram, quæ omnia ab eodem librario confecta esse videntur; inde reliqua alia et

---

1) In ima primæ paginæ ora notatur: „Lucretii fragmentum Q 1781,“ qui numerus quo pertineat non liquet.

deteriore manu ab imperito prorsus librario scripta sunt. Codex nunc constat octo foliis et desinit in vs. 456 libri secundi; neque eum belli demum turbis tantam iacturam fecisse, sed iam seculo XVII mancum fuisse, apparet ex apographo collationis Vossianæ, in quo codicem deficere notatum est eodem loco, ubi nunc desinit. Sed alio nomine mutilus est codex; nam humore partim deleta partim exesa est scriptura alterius oræ imi cuiusque folii,¹ et damnum auxit, qui librum iterum conglutinavit et lacunas pura membrana supplevit; hoc autem aliquanto demum post receptum in Havniensem bibliothecam librum factum esse, indicio sunt regia Christiani septimi insignia involucro impressa. Ita cum singulorum fere foliorum imo margine evanuerunt nonnullorum versuum primæ litteræ in priore, extremæ in aversa pagina. Haud paucae inveniuntur correctiones partim ab iisdem librariis, a quibus scriptus est codex, partim a recentiore manu factæ vel supra lineas vel, erasa priore scriptura, in ipsis lineis atque interdum ita, ut quid antiquitus scriptum fuerit, non amplius discerni possit. Quædam tamen ex his correctionibus tam recentes sunt, ut post XVII demum seculum eas inductas esse pateat ex comparatione collationis Vossianæ; ita Vossius I. 158 invenit perspiciamus et 171 nascuntur, ubi nunc est perspiciamus et nascitur cum apertis literarum vestigiis.

De ætate codicis si Vossii sententiam sequimur, eum venerandæ antiquitatis esse fatendum est; nam

is eum 800 aut 900 annorum esse iudicavit, idque iudicium sine ulla varietate, quod mirum est, diversis temporibus repetierunt Havercampius, Wakefieldius, Forbigerus. Hos igitur si audimus, codex nono aut decimo seculo scriptus est. Neque tamen tutum erit hoc iudicio stare, neque ipsius codicis scriptura tantam vetustatem referre videtur. Verum satius est hanc lubricam quæstionem omittere; itaque quo tempore exaratus sit codex, aliis diiudicandum relinquo, qui plurium librorum manu scriptorum usu edocti rectius quam ego de codicum ætate decernere possunt.

Hactenus de externa codicis Gottorpiensis conditione. Jam quæ de eius indole dicturus sum, ea magnam partem etiam ad reliquos eiusdem generis libros pertinent. Quum enim Gottorpiensis geminus sit Lugdunensi Z, quumque omnino antiqui codices in plerisque lectionibus et corruptelis conspirent, ex Gottorpiensi de universæ illius codicum familiæ pretio iudicari potest. Madvigius Gudianam illam, quam putavit, collationem commemorans (l. c. p. 322 not.) nihil ex ea præter ea, quæ iam nota essent, magno opere exspectandum existimavit; neque equidem hoc iudicium ad ipsum codicem translatum improbaverim, si ita intelligas, in singulis verbis non multas memorabiles lectiones, quæ non iam allatæ sint ab Havercampio, ex codice crui posse. Quamquam ne in hac quidem parte Havercampii testimonio confidere tutum est; nam præterquam quod non omnia attulit, haud pauca de hoc codice, ut de

aliis, confuse attulit, multa vero, sive ea est ipsius, sive auctorum, quos secutus est, culpa, falsa attulit. Sed magni imprimis momenti eo nomine est hic codex eiusque similes, quod eorum ope Lucretiani textus historia et quasi fatum accuratius cognoscitur. Nam quum hi codices ab indoctis librariis exarati religiose adhæserint archetypi scripturæ, eorum demum comparatione intelligitur, quid quoque loco in prisco illo exemplari sive perspicue et recte sive obscure aut confuse aut corrupte scriptum fuerit, quid paullatim recentiorum librariorum eorumque, qui Lucretianum carmen typis ediderunt, coniecturis vel interpolationibus illatum sit. Atque hoc magis adeo in versuum omissione aut turbato loco perspicitur, quam in singulorum verborum scripturis: quamquam etiam in iis lectionibus, quæ quidem alicuius momenti sint, mirus plerumque est veterum codicum consensus. In Gottorpiensi hi versus, qui omnes sunt primi libri, alio atque in editionibus loco positi reperiuntur:

I. Vss. 14, 15 inverso ordine. Quam mala autem fides sit Havercampii, vel ex eo intelligitur, quod nihil neque de Gottorpiensi neque de Lugdunensibus notat; sed quam unam affert ad vs. 15 (debuerat ad vs. 14 afferre) notulam Vossii (V): „Hic versus sequenti postponitur,“ etiam in Lugdunensibus turbatum esse ordinem indicare videtur. ¹⁾

---

1) Signum V. Haverc. in fine præfat. significare dicit „lectiones Vossianas, quas margini libri sui imprimendi (?) ad-

II. Post vs. 44 alieno loco leguntur sex versus, qui in editionibus non minus inepte post vs. 56 inserti reperiuntur. Eundem locum, quem in Gottorpiensi obtinent, in omnibus codicibus, etiam recentioribus (nisi quod a nonnullis plane abesse dicuntur) et antiquissimis editionibus habere videntur. Huc translati sunt e lib. II. 646 sqq.¹⁾ Post vs. 56 teste Orellio eos collocavit Avancius.

III. Post 155 inseritur 159. Ita etiam Z, Y, Bodl.; varie turbatur in deterioribus codd.; vide Wakef.

IV. Vss. 732, 33 præponuntur versibus 730, 31. De reliquis oodd. nihil notat Haverc.

V. Post vs. 1065 ponitur 1093. De reliqq. tacet Haverc.

Denique inverso ordine leguntur 1084, 85. Ita etiam Z; in aliis codd., etiam in Y et Bodl. aliter turbatur, et iam in archetypo aliquam confusionem vel obscuritatem in toto hoc loco inde a vs. 1065 fuisse, alia sunt indicio, quæ infra attingemus.

scripserat Isaacus Vossius et sæpius Num. 1. 2. 3 notaverat.⁴ Has igitur lectiones tamquam ipsius Vossii coniecturas vel ex aliis libris petitas scripturas separatim apposuit Haverc. neque vidit, eas omnes aut plerasque (imprimis ubi additum est 1. 2. 3) referendas esse ad eos codd., quorum comparandorum copia fuerat Vossio, h. e. Gottorpiensem et Lugdunenses duos. Si qua est discrepantia, eam ortam esse ex Vossii vel Havercampii negligentia et festinatione suspicari licet.

¹⁾ Haud dubie primum margini alicuius libri adscripti sunt ab eo, qui Lucretii inconstantiam notare vellet (cfr. Voss. ad vs. 57), deinde iam in antiquis exemplaribus in textum recepti.

Plerisque his locis rectum haud dubie ordinem restituerunt doctiores librarii et editores, verum tamen maximam partem coniectura ducti. Audacius autem iidem de suo totos versus addiderunt, interdum ad lacunosam sententiam explendam, non raro tamen etiam ibi, ubi nihil desideratur. A Gottorpiensi libro multi absunt versus, qui in editionibus comparent; ac primum genus est eorum, qui ex mera interpolatione orti sunt. Ex his lib. I. 16 in nullo est codice neque in antiqq. edd. ante Iuntinam et tribuitur Marullo. Vs. 861 in uno tantum recentissimo codice Musei Britannici exstat, sed ne in antiquissimis quidem edd. (cfr. Madvig. l. c. p. 310). Vs. 1091 abest etiam a Z., Bodl. (de Y nihil notatur) et multis recentioribus codd. primisque edd; ad alterum eum iam iudicarunt Bentleius et Forbigerus; neque maior est auctoritas supplementi lacunæ 1094, qui versus neque est in Z (de reliquis bonis tacent) neque in multis recentt. codd. et primis edd. Libri autem II vs. 42 a Lambino demum e Nonio intrusus est (omiserunt Orell. et Madv. in eclogis poet. Lat.), et vers. 164 in nullo est codice nisi in quattuor apographis, quibus usus est Wakefieldius (cfr. Madv. l. c. p. 317 sq.). — Alterum genus est eorum versuum, qui quamquam sunt Lucretiani, tamen ab archetypo abfuisse et aliunde in locum, quem nunc obtinent, venisse videntur. Sic I. 124, quem omittunt etiam Z et duo Lambiniani, haud dubie illatus est e Macrobbi Saturn. VI. I. (p. 159 Bip.); et vs. 1022 in nullo bono codice ita legitur, ut in edi-

tionibus, sed aut omittitur, ut in *Gottorp.* et *Bodl.*, aut aperta repetitione præcedentis versus ita scribitur: **Et quos quæque sagaci mente locarunt,** ut in *Z* et *Y*, in hoc saltem cum vestigiis lituræ et secundæ manus, atque eodem modo in superiore *Gottorpiensis* margine recentior manus eum adscripsit. Hic versus, quem ne deteriores quidem codices omnes et primæ edd. agnoscunt, suppletus videtur ex *V. 420* sqq., ubi iidem versus, qui hic **1020-24** leguntur, paullulum variati recurrunt. — Tertium genus est eorum, qui in illo communi codice, ex quo nostri descripti sunt, exstitisse videntur, sed partim propter difficilem aut evanidam eius scripturam ab imperitioribus librariis legi non potuerunt ideoque ab his plane omissi sunt, a peritioribus autem explicati et hic illic fortasse coniecturis expleti, partim fortasse ipsius librarii culpa in *Gottorpiensi* prætermissi sunt. Ita *I. 735-785* etiam in *Z* desiderantur, sed inveniuntur in *Y* et *Bodl.*, neque alia ratio esse videtur vss. **889, 90**, quamquam de *Z* tacet *Havercampius*, qui male vss. **890** et **891** in *Gottorp.* deesse dicit. Quod autem de evanida archetypi scriptura diximus, maxime apparet ex lacuna **1067-1074**, quæ est etiam in *Z* et duobus *Lambinianis*, quamque *Gottorpiensis* codicis librarius indicavit numero **VIII.** in margine posito; in *Y* autem et *Bodl.* hos versus inveniri certum est, neque tamen id perspicitur, utrum integri existant an extremæ horum octo versuum voces desint, quæ sane desunt in recentioribus codicibus et primis editionibus, nisi quod in paucis

tentamina quædam supplendi apparent ¹⁾, ac fortasse quod in fine horum octo versuum nunc vulgo legitur, nihil aliud est quam simile supplementum, sed felicius et verius. Eodem modo lib. II. vss. 253-304 desiderantur etiam in **Z**, inveniuntur in **Y** et **Bodl.**; num autem **II. 310-312** in ullo alio codice præter **Gottorpiensem** omissi sint, dubitari potest. ²⁾ Neque illud alienum est ab hoc genere, quod nonnullis locis in **Gottorpiensi** ut in aliis optimis libris partes quædam versuum plane desunt aut ita scriptæ sunt, ut obscuram fuisse archetypi scripturam pateat; id autem, quod nunc illis locis legitur et sæpe oblitterata origine pro vera scriptura habetur, e coniectura et interpolatione recentiorum librariorum ortum est. Huiusmodi est imprimis lib. I. vs. 45, qui in plerisque codd. recentt. et edd. etiam nuperrimis ita legitur: **Quod superest, vacuas aures mihi, Memmius, et te,** in uno codice **Musci Britannici**: **Quod superest, quæso, vacuas mihi, Memmius, auris Semotim etc.,** in **Lambiniana** ed. et quæ eam sequuntur: **Quod s. v. aures mihi, Memmiada, et te,** „contra codices,“ dicit **Orellius**: quasi vero maior sit vulgatæ lectionis auctoritas! Nam, quod silentio prætermisit **Orellius**, in **Gottor-**

---

1) Cfr. **Haverc.** et **Wakef.** ad h. l., **Madv.** l. c. p. 309 not.

2) Quam infidum sit **Havercampii** silentium, confirmatur eo, quod ne de **Gottorpiensis** quidem turbato ordine et lacunis quidquam notavit ad lib. I. 121, 155, 1022, 1084, 1091 et II. 310.

piensi est: Quod superest ut vacuas aures relicto vacuo spatio, quo significatur, lacunam esse hoc loco; neque aliter sine dubio Lugdunensis uterque (de Bodl. tacet Hav.) et unus e Lambinianis. ¹⁾ Similes loci sunt libr. I. vs. 658 et II. 181, de quibus disputavit Madvigius l. c. p. 308 not. 2 et p. 319 sq.

Verum alia est res, quæ fraudi fuit recentioribus librariis atque in multas editiones adulterinos et insulsos versus invexit. In Gottorpiensi codice, ut iam supra diximus, singulis carminis partibus præfixi sunt tituli rubro colore scripti, partim Græci partim Latini, similiaque lemmata „ex veteribus libris collecta“ inveniuntur in fine præfationis Havercampii, magnam partem fortasse ex Lugdunensibus codd. ducta omniaque haud dubie ex archetypo in antiquissimos codices translata. Ex his titulis Græci continent dicta Epicuri Epicureorumve atque in Gottorpiensi cod. latinis litteris satis recte scripti sunt, quamquam librarium eos non intellexisse, mala verborum divisio in nonnullis ostendit, unde prima specie corruptissimi esse videntur. Ita post I. 44 mancum illud ACAPION CAEAPITRATON est: *Τὸ μακάριον καὶ ἀφθαρτον [οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλω παρέχει]* (Diogen. Laert. X. 139);

---

¹⁾ Havercampius suo more confuse Memmiada et te deesse dicit „V et l. 2. 3. (cfr. p. 12 not.) Y, Z“; Lambinus se ita restituisse monet coniectura ductum, „quum hic locus in codice Bertiniano totus in litura demersus esset.“

post 551: **CONTRAI SAPIRONTEN TOMEN**, contra: εἰς ἄπειρον τὴν τομὴν (ibid. 43); post 949: **TOPA NAPIRONTO GARPEPERAS MENONAGRON**, τὸ πᾶν ἄπειρον τὸ γὰρ πεπερασμένον ἄκρον [ἔχει] (ibid. 41); post 1050: **ISTO MESON EPHORA**, εἰς τὸ μέσον ἢ φορά; post II. 13: **SARCOSEUS STATE SCATA STEMA**, Metrodori illud dictum: Σαρκοῦς εὐσταθῆς κατάστημα (Clem. Alex. Strom. II p. 417 C. Col.). — Latina lemmata nihil habent difficultatis præter unum illud, quod est post libri II vers. 41:

**SUBDIIS MAGNIS EPICURI CONSTABILITAS
ORNATAS. ARMIS ITA SI VASTARITERQ.
ANIMATAS.**

quod corruptum esse patet; fortasse in altera linea græcum aliquod dictum latet. Hæc verba magis etiam corrupta paullatim in textum irrepserunt, atque inde in multis recentioribus codicibus et in primis edd. duo nati sunt versus, qui interpretes in diversas sententias distraxerunt, Orellio autem ita placuerunt, ut eos in prima Eclogarum editione tanquam ipsius poetæ versus paullulum mutatos in textum reciperet. In altera tamen editione codicum præsidiis adiutus eorum originem recte perspexit, quæ clara est ex cod. Gottorpiensi, in quo aperte tituli locum obtinent.

Sed ne antiquiores quidem librarii semper aliena additamenta a poetæ verbis scribendi genere coloreve distinxerunt, atque etiam in Gottorpiensi eiusmodi additamenta sine ulla distinctione tanquam poetæ versus textui inserta reperiuntur post I. 419,

705, 873, II. 110, ex quibus primum et postremum tam aperte tituli speciem præ se ferunt, ut id neminem fugerit; neque obscurius est, quod post 705 in omnibus antiquis et multis recentioribus codd. eodem modo scribitur; verum tamen eorum, qui primi Lucretium ediderunt, nonnullos in errorem induxit, et in margine Veronensis editionis ita in versus (si diis placet) formam redactum legitur:

Ignemque, aëra terram humorem, principia esse.

Ne Havercampius quidem, quid de eo statueret, satis compertum habuisse videtur. Obscurior est origo eorum, quæ post vs. 873 in Gottorpiensi (quocum conspirant Z et Y) ita scribuntur:

Præterea tellusq. (h. e. quæ) corpora cumque alit auget
Ex alienigenis quæ lignis oriuntur.

Eadem in plerisque recentioribus codicibus et antiquissimis editionibus leguntur, nisi quod pro eo quod est oriuntur exstat exoriuntur, et in editis libris versuum ordo invertitur. Horum versuum prior plane alienus est ab hoc loco; posteriorem in textum receperunt Lambinus et Wakefieldius et necessarium iudicat Siebelis l. c. p. 795 sq. Aliquid hic iam in archetypo turbatum fuisse patet, neque improbable mihi videtur, utrumque versum veteris librarii culpa, alterum ex 859 et 868 conflatum, alterum ex 870 ortum in textum venisse. Forbigerus neutrum damnare ausus ad suspicionem illam de duplici carminis recensione confugit.

Restat, ut pauca addam de ratione, qua in varietate scripturæ codicis Gottorpiensis indicanda versa-

tus sum. Hæc omnis varietas referenda est ad editionem Forbigeri, qua in conferendo codice usus sum; neque tamen eas discrepantias notavi, quæ solis verborum malis distractionibus aut coniunctionibus continentur, quæ sane multæ sunt imprimis in posteriore codicis parte. Orthographica raro attingi, neque fere nisi alia accederent, quæ notatu digna viderentur (quo pertinet inconstantia scribendi verbi est post vocalem vel syllabas in m litteram desinentes). Quum autem ea vocum scribendarum ratio, quam amplexi sunt recentiores Lucretiani carminis editores, maxime Forbigerus, ab ea, quæ in aliorum scriptorum editionibus usurpatur, magno opere discrepet, libet hic summatim indicare, quatenus leges a Forbigero in præfatione p. XI sqq. propositæ codicis auctoritate confirmetur. Quod ad vocum exitus attingit, primum „antiquiorem formam ei pro i longo in primo et tertio casu pluralis secundæ declinationis retinendam“ duxit; in codice autem in utroque casu semper scribitur i præter I. 231 ingenuæ. Deinde in iis vocibus tertiæ declinationis, quæ genitivum pluralem in ium terminant, accusativum casum scripsit per eis. In codice numquam eis invenitur, sed plerumque is, aliquoties es, imprimis in disyllabis vocibus, ut mentes, noctes, sed etiam I. 3 frugiferentes pr. manu. — Formam om pro um in terminationibus secundæ declinationis non recepit nisi post litteram v aut ubi codices aperte eam tuerentur. Neque tamen Gottorpiensis codex hanc scribendi rationem tuetur nisi quater:

I. 159 *divom* (omnibus aliis locis *divum*), 550, 951 *ævom*, II. 392 *olivom*.— Forbigerus a Lucretio ablativum tertiæ declinationis fere semper in *i* flecti solere dicit vel in iis verbis, ubi apud alios scriptores in *e* terminetur. In codice magna est inconstantia et interdum vel *ibi*, ubi debebat esse *i*, invenitur *e*, ut I. 101 *classe*, 637 *igne*, 977 *finque*. — Forbigerus gerundium et gerundivum tertiæ et quartæ coniugationis in *undum* et *iundum* terminavit; codex plerumque *e* litteram retinet exceptis his locis: I. 54 *redunda* (pro *reddunda*), 205, 708 *gignundis*, 383 *dicundum*, 1025 *experiundo*. — In primitivis autem syllabis, quæ dicuntur, *o* pro *u* scripsit primum post *v*, in quo non consentientem habet codicem nisi in verbo, quod est *volgus* et quæ ab eo ducta sunt, ut *pervolgant*; deinde post *qu* in vocibus *quom*, *quomque*, *quouis*, *quoi* et similibus; contra codex semper exhibet *cum*, *cumque*, *cuius*, *cui*; denique in multis aliis vocibus, ubi alia, quam *v* vel *qu* littera præcedit, induxit *o*, libros videlicet scriptos et antiquissimas editiones secutus, ut in eo quod est *iocundus*, *polverulentus*, *conectari al.* atque adeo interdum *fonde*, *mondi*, *truncos*; in codice vero *Gott.* omnia hæc verba *u* habent, nisi quod II. 3, 19 scribitur *iocunda*, *iocundo*. — Porro litteram *e* in *o* mutavit in verbis *vortere*, *vorsus*, *vorsare*, *vortex*, in quo plane dissentit codex. — Pro *i* vocalem *o* posuit in iis casibus pronominis *ille*, ubi hunc usum comprobarent grammatici; in codice

bis tantum exstat ollis I. 673 et II. 63, omnibus aliis locis illis, neque unquam ollorum aut olla. Littera u usus est Forbigerus primum pro i in multis superlativis item in lacruma et lacrumare, inclutus, dissupare similibusque, ubi codex semper habet i; deinde pro o in Acheruntis, frundis ceterisque casibus, frundiferus, frundescere; in codice scribitur Acherontis et semel tantum frundiferas I. 257. — Forbigerus scribit quur, totiens, quotiens, fedus, moenera, ex quibus totiens, quotiens constanter etiam cod., item moenera I. 30, semper autem foedus (sed etiam offoensu II. 438) et cur, sed etiam licor I. 454, corum 136, 468, lincunt II. 45, relicuo (ut Forb.) I. 561, oblica II. 247, cotvis II. 347, contra loquorum II. 316. Denique assimilationem, quam dicunt, consonantis in verbis compositis retinuit Forbigerus; in cod. vero inlustrare, adfecta, conlidi, obplent etc., neque tamen omnia constanter; ita sæpissime efferre. — Præterea multis aliis in rebus codex discrepat a Forbigeri scribendi ratione; sic nunquam eliditur littera s in fine vocabulorum, et scribitur quicquam, silvas (sed etiam I. 474 Tindari-dis), comptus, temptata, contempnere sim., reicit, coniciens, arta (sed etiam I. 933 cuncta), naviter, extat sim., cælum, stillicidii I. 314. Sæpe permutantur litteræ v et b (novilitate II. 11), t et d (haut, adque), æ et e (timæfacte II. 43, preteræa II. 367 et permultis locis pro

quæ scribitur que vel q.), rarius g et c (gientur II. 135 magtatus II. 353), t et c (spetie II. 421, inditio II. 433), b et p (opteritur I. 80, sup- tilem II. 385), et magna est inconstantia in itera- tione consonantium; neque enim solum scribitur paulum, anulus, sed etiam sollicito, gutæ, conectitur, contrautlle, vallas, rettinen- tur, æqqe, curraque. Denique permultis locis omittitur aspiratio (adibe, umor, aborret), con- tra pro abeunt II. 72 habeunt.

Scripturæ fragmenti Gortorpiensis ab editione Forbigeri discrepantes.

5. lumina solis) lumine solis	restat ACAPION CAEAPITR
8. summittit) summit, superscr. tit	ATON. Hunc titulum] excipiunt
9. diffuso) difuso	6 versus, qui in edd. leguntur
10. patefacta est) patefacta st, superscr. e	57-62 sine varietate, deinde sequitur vs. 45.
11. genitalis) genitabilis	45. Quod superest, vacuas aureis mihi, Memmius, et te)
11. 15. inverso ordine (15. 14) in cod. leguntur.	Quod superest, ut vacuas aures, relicto vacuo spatio.
16.) om.	
19. frondiferasque) frondiferosq.	52. quoque) quove.
24. neque) nec	Post. vers. 56 titulus: LAUS INUENTORIS.
28. ornatum) oratum, superscr. ornatum manu recent.	64. religione) relione
33. belli fera moenera) bellifera monera	69. fulmina) flumina
34. regit) regium	71. irritat virtutem animi, confringere) inritat animi virtutem confirigere, superscr. n
36. suspiciens tereti) suspiciens teriti	72. cupiret) cuperet
37. inhians) inhiens	75. omne) omnem mente) menteque
40. loquelas) loquillas	78. quanam) quantum alte terminus) aliter minus
41. fonde) punde super u scriptum est o aut a	84. atque) ac
42. patriai) patria	Sequitur titulus ENTEMLUM (h. e. exemplum) RELIGIONIS
44. dêsse) id esse	86. Iphianassaeo Iphianassa sanguine) sanuine
Sequitur titulus, cuius sicut trium sequentium versuum primæ litteræ exesæ evanuerunt;	87. delectei) dilecti

96. tremebundaque) tremibundaque
ad aras) ad aram
101. classi) classe
103. quovis) quodvis
104. desciscere) discere
105. iam) me
- Post vs. 107 prope evanidis literis titulus: FINIS DOLORIS
112. poenas) ponas
timendum) timendo
- Sequitur titulus: DE ANIMA
116. vastasque) vastrasque videtur fuisse a pr. manu.
118. noster) primus
primus) noster
121. præterea) prætereat
123. permanent) permaneant
124. om. cod.
126. effundere) efundere superscr. t
127. coepisse et) coepisset
133. obvia) obviam
135. ut videamus) ut videamur
136. tellus) telus superscr. l
137. Graiorum) gragiorum
142. quemvis) quamvis
146. convisere) convissere a pr. manu
148. radiei) radiis
150. Quoius principium) principium cuius Post h. v. sequitur titulus: NIHIL DE NIHIL GIGNI
- 153 fieri) h. v. superscr. est rec. manu
155. Post h. v. inseritur 159,
- ubi pro quæque legitur quæmque
158. perspicemus, et) perspiciamus ut, correct. perspicitemus rec. manu
159. om. h. l.
161. nil) nihil
162. e terra) et terra
163. coelo) caelum pr. manu
167. omnes) superscr. manu rec.
169. consistere) constitere
171. inde enascitur) inde nascuntur pr. manu; corr. nascitur a recent.
173. atque hac) adque hæc
175. præterea) propter ea
177. quia) qui
178. confluerunt) confulxerunt creatur) ora cantu
180. effert) affert videtur fuisse a pr. manu
181. de nihilo) de nilo
186. e nihilo si) si e nilo
189. nil) nihil
191. crescundoque) crescentesque
192. quæque) quicq. materia) materie
201. quia) qua
certa est) certast
206. nil — nilo) nihil — nihilo
210. meliores) melioris
213. terraique) terriq. subigentes, cimus ad ortus) subigentem scimus ad oratus

Post vs. 215 titulus: NIHIL AD
NIHILUM INTERIRE

216. quæque) quidquid

217. interimat) interemat

218. mortale e cunctis partibus)
mortale cunctis pa-
tribus

231. æternaque) externaque

234. consumse ante acta) con-
sumpseant facta

237. prædita) redita

238. nilum) nihilum

241. nexu) nexus

244. dissolvere) dissolveret

250. discidio) discido pr. manu
corpore materiai) corpora
materia

252. terrai) terra

256. puerum) pueris

258. pingues) superscr. recent.
manu

259. candens) cadens pr. manu

260. manat) maneant pr. ma-
nu; correct. maneat

264. alid ex alio reficit) alit
alore efficit

265. adiuta) adulta

267. de nihilo) de nilo
nil revocari) nihil revo-
care

Post. vs. 269 titulus: CORPO-
RAQ. N̄ (h. c. corpora quæ
non) UIDEANTUR

270. quæ) om.

tute) tuta

271. nec) om.

272. pontum) cortus

282. ac) e

286. aquai) aqua

287. turbidus) turbio

290. quidquam) quidquid

294. torto) toto

Post vs. 298 titulus: DE ODORE
CALORE FRIGORE VOCE

301. validos) calidos

303. necesse est) necessest

305. aut) et

Sequitur titulus: VESTES UUE-
SCI ET ARTESCI

309. visum est) visum st

Post vs. 311 titulus: DE ANU-
LO IN DIGITO ET CETERIS

317. ahena) æna

321. decedant) deceant

322. præclusit) præclusct

327. vesco) om.

329. cæcis) cæsis.

Post vs. 331 titulus: DE INANI

337. extat) estat

345. omnino nulla) omni non
ulla

348. licet) liceret

349. permanat) permaneat

350. flent) fient

351. sese) esse

353. radicibus) radicimus

357. possent) posset

358. fieri) valerent

361. si) sit

est in) scin

362. pendere) pondere

363. officium est) officium st

365. magnum est) magnum st
 367. at) aut
 368. vacuum) vacuim
 370. vocamus) vacamus
 Sequitur titulus: DE PISCIB.
 IN AQUA
 372. fingunt) figunt
 373. aiunt) alunt
 375. linquant) liquant pr. manu
 possint) poscint
 376. quoque) quo, superscr. q.,
 eadem, ut videtur, manu
 inter) iter
 377. mutare) mutare
 378. ratione) rationem
 receptum est) receptum st
 382. privandum est) privan-
 dnm st
 383. dicendum est) dicundum
 st
 384. initum) initium
 385. concurso) concursu pr.
 manu
 386. cita) ita
 387. fiat) flat
 390. quemque) quisque
 necesse est) necesse st
 396. deserier) condenserier
 400. necesse est) necesse st
 401. cognoscere cognoscera
 405. ferat) ferare
 411. paullumve recesseris abs)
 palum (superscr. u rec.
 manu) vere abcesseris
 ab
 412. plano) ptano
 412. promittere) primiterræ
 413. c) Ita corr. manu recent.
 Prima manus videtur scrip-
 sisse a vel de
 magnis) amnes
 414. meo suavis) meos aiavis
 415. tarda) trada pr. manu
 Inter vs. 419 et 420 inseritur tam-
 quam versus aliquis: Cor-
 pus inane esse na-
 turam rerum; post cor-
 pus superscriptum est et
 rec. manu
 426. animos) anm, superscr. i
 post n et m rec. manu
 427. tum) tunc
 428. haud quaquam) hauctus
 quam
 430. supra tibi paullo) superat
 ibi palo superscr. u
 Sequitur titulus: TERTIAM NA-
 TURAM NULLAM ESSE
 RERUM
 431. possis) poscis
 435. augmine vel grandi vel)
 augminet grandit
 436. quom) cui
 438. sin intactile) sinnint ac-
 tile
 ulla) ulla
 439. transire) transere
 447. relinqui) reliqui
 450. cluent) ciuent
 coniuncta duabus) conjunc-
 to duobus
 452. nunquam) nusquam

452. perniciali) permittiali
 453. discidio) discido
       gregari) greagari
 454. saxi) saxis
 456. divitiæque) divia æque
 459. eventa) evento
 460. per se) personæ
 463. fatendum est) fatendum st
 466. videndum est) videndum
       st
 470. aliud) alid pr. manu
       legionibus) regionibus
 474. formæ) forma
 475. sub) suo
 476. accendisset) accedisset
 478. equus) equos
 480. ita uti) om.
 481. cluere) luere
 485. quæ) qua
 487. stringere) stinguere
       corpore) corpora
 488. videtur, fors ita) videntur
       credere
 490. fulmen) flumen
 491. ac) ad
 492. fere) fero
 493. collabefactatus) cum labefactatus
 496. utrumque) trumque pr.
       manu
       retinentes) retinentis
 Post vs. 498 titulus: **SOLIDUM
 ESSE**
 501. constant) constet
 505. reperta est) repertast
 507. puramque necesse est) purumque
       necessest
 512. inane est) inanest
 513. solidam) solida
       necesses) necessest
 517. materiai) materia
 518. tectum) rerum
 521. nil esset) nihil est
       vacaret) vocaret
 523. complerent) complent
 Sequitur titulus: **DE MOLLI
 NATURA AQUA ÆRE ET
 CETERIS**
 528. pleno) poena
       inane) inani
 531. findi) fundi
       secando) seca
 536. penetralem) petralem
 540. necesse est) necessest
 543. nihiloque renata) nihilo
       quæ ranta
 545. nil) nihil
 Post 551 titulus: **CONTRAI SA
 PIRONTEN TOMEN**
 553. materiai) materiæ
 554. forent) fivent
 556. finem) fine
 561. id) om.
 563. refici rem) reficerem
       videmus) demus
 566. materiai) materia
 569. quomque) quæque
 570. admixtum) at mixtum
       simul) semel
 578. nulla est) nullast
 580. necesse est) necessesst
 581. clucant) ciueant
 587. naturai) natura
 589. commutatur) comitatur
 592. immutabile) immutabiles
       pr. manu
 599. motus) mores
       moresque) motusque
 604. post hæc) post hæc
 605. quoniam est) quoniamst

605. ima) una
 608. necesse est) necesses t
 609. nulla) ulla
 612. ullorum) illorum
 611. deminui iam) deminui-
 tam
 620. quid) quod
 621. nil) nihil
 distent) distet
 622. infinita, tamen) infinita-
 men
 625. necesse est) necesses t
 627. constant) constat
 628. solida atque) solidantq.
 629. ni) si
 632. nullis) nulli
 635. per quos) per quas
 geruntur) gerunt
 Sequitur titulus: CONTRA ERA-
 CLITUM
 640. ob) om.
 641. quamde) quando
 Graios, quei) graiosq.
 648. nil) nihil
 649. eandem) eadem
 650. haberent) habere
 652. languidior) languidior
 disiecteis disque supateis)
 disiectisque supatis
 658. contraria inesse) contra-
 ria mu
 660. vera viai) ver aula
 661. exemptum) exempto
 663. nil) nihil
 raptim) raptis
 666. forte ulla) forte mia
 667. coetu) coetus
 mutareque) musareq.
 669. funditus ardor) funditur
 arbor
 670. ex) om.
 671. mutatum) mutuatum
 672. mors) mor
 674. nilum) nihilum
 675. virescat) virescat
 581. nil) nihil
 discedere) descendere
 683. tantum) tamen
 ardoris) arboris
 685. ita est) itast
 688. ullæ) ulli
 691. ignem) iquenem
 695. labefactat) læbefactat
 696. est) et
 698. credit, quæ nilo) creditq.
 nihilo
 704. summam) om.
 Post vs. 705 legitur tamquam
 versus aliquis: Neque ignem
 neque aera neque umorem
 principia esse
 709. putarunt) putantur
 711. vortier) verti
 712. magnopere) magno opere
 longei dêrrasse) longid
 errasse
 Post vs. 716 titulus: CONTRA
 EMPEDOCLEN
 719. amfractibus) aefractib.
 720. adspergit) aspargit
 722. Aeoliæ) Haeliæ
 724. se) om.
 725. vomat) omniat
 726. flammai) flammæ
 730-33) Hoc ordine: 732, 733,
 730, 731.
 730. nil) nihil
 731. creatus) creatur
 735-785) om. codex.
 790. necesse est) necesses t

795. necesse est) necessesit
 797. res redeant) resedeant
 nilum) nihilum
 804. e) et
 806. vacillant) vacillent
 812. procul atque) atque pro-
 eul
 817. magni) magni pr. manu
 820. terras, flumina) terras
 et flumina
 824. verbis) bellis
 825. necesse est) necessesit
 829. quæque) quæ
 Sequitur titulus: CONTRA
 ANAXAGORAN
 830. ὁμοιομερείαν) homoeome-
 rian
 831. Graici) grai
 833. facile est) facilest
 834. principium) principio
 ὁμοιομερείαν) homoeo-
 merian
 835. e) de
 836. sic) hic
 843. parte idem) iden parte
 846. ollis iuxta, quos) illis
 uir a quo
 847. imbecilla) inbecilia
 852. effugiat) efficiat
 853. ignis) ignibus
 anne) om.
 860. sanguen) sanguin
 861. om. cod.
 862. sive) sine
 corpore) core
 863. esse et) esset
 866. rebus constare pute-
 tur) ita scriptum est rec.
 manu, erasa antiqua scrip-
 tura.
 867. venisque) sanicque
 869. necesse est) necessesit
 873. necesse est) necessesit
 Post hunc vs. interuntur hæc:
 Præterea tellusq. corpo-
 ra cumque alit auget
 Ex alienigenis quæ lig-
 nis oriuntur
 879. repulsum est) repul-
 sumst
 883. lapidem in) lapidi in
 terimus, manare) tenc-
 mus manere
 884. consimili) consilimi
 herbas) herbis
 885. laticis) latices
 similique) simileque
 886. lanigeræ quales) lanige-
 riæ quali
 889, 890.) om. codex
 892. nil) nihil
 res) om.
 899. flammæ) flammæ
 900. scilicet) sciticet
 905. conficerent) conficeret
 908. contineantur) contingant-
 tur
 911. lignis) lignum
 915. material) materia
 917. hac) hæc
 928. petere) petete pr. manu,
 corr. rec.
 929. volarint) volarint
 930. magnis) magis.
 934. ab nulla) ad ulla
 939. laborum) laborum v.
 laborum
 940. capiatur) capiantur pr.
 manu
 945. Pierio) piero

Post verbum 919 titulus: **TO-
PANAPIRONTO GARPE-
PERASMENONAGRON**

950. materiai) materia
 952. summai) summae
 953. necne) nec
     est) sit pr. manu
 954. gerantur) geruantur
 858. finitum est) finitumst
 960. finiat) fineat
 962. est) om.
 968. procurrat) percurrat
 970. id) in
 973. necesse est) necessest
 976. prohibeat) probeat
 980. fiat) fiet
 983. spatium summai) sca-
     tium summa
 984. inclusum) inclusus
 985. materiai) materia
 986. confluet) confluit
 992. nulla est) nullas
     nil) nihil
 993. possint) possit
 994. assiduo) absiduo
 995. in) om.
 996. materiai) materia
 998. aer dissæpit) aerodis
     sæpit
 1002. flumina) fulmina
 1008. tenet: quia) tenetq.
     inani) inane
 1009. autem est) autemst
 1012. nt) om.
 1015. horai) hora pr. manu
 1016. coetu materiai) coctum
     materia
 1022. om. cod.; sed in summo
     margine a recentiore manu
     adscriptum est: Nec quos

- quæq. sagaci mente
 locarunt, apposito si-
 gno, quo significatur, ea
 verba h. l. inserenda esse
1029. coniecta est) coniectast
 1032. fota) forta
     summa quoque) summaq.
 1033. floreat) floreat
     ætheris) æthereis
 1034. materiai) materia
 1037. privata cibo) pivata cibo
 1039. dissolvi) dissolvit
 1040. viai) via
 1046. principieis) principium
     spatium tempusque fugai)
     tempusq. spatium fu-
     gata
 1048. necesse est) necessest
 1049. ipsæ) et ipsæ
 1050. infinita) infinitæ
     est) om.
- Sequitur titulus; **ISTO MESON
 EPHORA**
1056. in se sistere) insistere
 1057. et, quæ) atq.
 1058. nitier, in) nisierint
 1062. recidere) reccidere
- Post vs. 1065 inscribitur is, qui
 in edd. est 1093 Posse
 nisi
- 1067-1074.) om. cod.; in mar-
 gine autem appictus est
 numerus VIII.
1076. nec) ne
     quem venere) convenīr̄t
 1077. in) om.
 1080. ratione) rationi
 1084, 1085.) inverso ordine le-
 guntur in cod.
 1089. flammam) flamma

1090. ibi) sibi
 1091. om. cod.
 1093. h. l. omittitur
 1094. om. cod.
 1098. tonitralia) tonetralia
 1099. omnes) omnis
 1100. permixtas) mixtas
 1102. reliquiarum) relliquia-
 rum
 1106. materiai) materia
 1107. si) sic
 1108. clarescet) clarescit
 1109. naturai) natura
 Post vs. 1110 sequuntur hæc:
**TITI LUCRETI DE RE-
 RUM NATURA. LIBER. I.
 EXPLICIT INCIPIT. LI-
 BER. II.**

Liber II.

1. Suave) Quave
 3. quemquam est) quemquam
 st
 7. nil) nihilo
 12. labore) plabore
 Post. vs. 13 titulus: **SARCO-
 SEUS STATE SCATA
 STEMA**
 15. periclis) per ictis
 16. quodquomque est) quod-
 cumq; st
 videre est) videre
 17. nil) nihil
 quoi) qui
 19. curasemota) curare mota
 28. reboant laqueata) reboan-
 tia queat
 31. nec) hæc
 36. iactaris) iacteris

36. plebeia in veste) in plebeia
 veste
 37. nil) nihil sr
 Post. vs. 41 titulus: **SUBDIIS
 MAGNIS EPICURI CONSTA-
 BILITAS ORNATAS. ARMIS
 ITA SI UASTARITERQ. ANI-
 MATAS**
 42.) om. cod.
 43. cum) tum
 51. purpureai) purpuram, sed
 supra et infra m. punctum
 positum est
 53. labore) raloret
 58. necesse est) necesse est
 Post vs. 60 titulus: **DE MOTU
 PRINCIPIORUM ET INFI-
 NITA ESSE**
 61. materiai) materiæ
 63. quæve) quæq.
 68. fluere) flueri
 72. augmine) agmine
 77. animantum) animantium
 78. vitai) vita
 82. necesse est) necesse est
 83. ferri) terri
 84. quom) om.
 85. conflixere) conflexere
 ut) uti
 86. sint) sunt pr. manu
 87. tergo ibus) tergeb.
 Sequitur titulus: **IMUM NIHIL
 ESSE**
 88. iactari) iatari pr. manu
 materiai) materia
 90. nil) nihil
 ubi) in
 91. modoque est) modoquest
 93. certa et) et cetera
 probatum est) probatum st

94. nulla) multa
97. magnis) magis pr. manu;
corr. rec.
conficta) colfulta
98. pars) pas
brevibus-ab ictu) brevius
spartiis vexantur
avictu
100. convecta) convectū
103. de) om.
106. aëra rarum) ærarum
nec) neque
- Post 110 inseruntur hæc: Que
in solis radiis appa-
reant, scripturæ genere ni-
hil a reliquis distantia.
111. memoro) memoror
simulacrum) simulacra
114. insertim) inserti
radios) radii
117. pugnasque) pugnas
119. exercita) excercita
123. exemplare) exconplare
(v. excenplare)
notitiar) notitia
126. motus) motis pr. manu
129. commutare) comminuta-
tare
130. huc) hunc
131. hic) hinc pr. manu
133. inde ea, quæ) inde aeq.
conciliatu) conciliata
135. ictibus) itibus
136. quæ) om.
138. sensus) sansos.
- Post vs. 140 titulus: DE CELE-
RITATE MOTUS
141. materiæ) materia:
142. Memmi) memi
146. solcat sol) soleasol
151. quod sic) quo si dum
153. complexa) complexat
154. retrahuntur) trahuntur
157. remoratur) semor autem
158. atque) aque pr. manu
159. connixa) conexa
162. multiplexque) multiples-
que
164. om. cod.
166. ut videant, qua quidque) ut
deant quicquicque
materiæ) materia
168. numine) numi pr. manu;
corr. rec.
169. tantopere) tanto opere
humaneis rationibus) hu-
manistrationibus
171. suadet) suade
172. deducit) deducet
173. blanditum) blanditur
176. magnopere) magno opre
180. esse) resse
181. hæc sint) om.
182. Memmi) memi
183. superest) super, relicto
aliquo spatio inter h. et
seq. verb.
- Sequitur titulus: Nihil sur-
sum ferri corpuscu-
lorum sed psa (i. e.
pressa) a radicibus ex-
urgere corpora
184. illud quoque) quoque illud
186. ferri) feri
187. dent in eo) denit
188. enim) om. sed superscr.
manu rec.
augmina) agmina
189. nitidæ) nitidine
191. subsiliunt) siliunt pr. manu

- superscr. sub rec. manu
192. tigna) signa
 193. subigente) subiecta
 194. e nostro) estro pr. manu
 197. non) nam
 altum) altu
 198. directa) detrecta
 pressimus) preximus
 199. revomit) removet
 200. exsiliantque) exillant que
 203. debent flammæ quoque)
 quoque debent flammæ
 204. succedere) succedere
 205. in se est) inest
 deducere) ducere
 206. volanteis) voluntas
 207. ducere) ducese
 208. cadere) caderem
 terram) terra
 210. summo) om.
 211. arva) arvem
 214. abruptei nubibus) abrupt-
 timbus pr. manu
 216. avemus) habemus
 217. per) cum
 218. ferme) firme
 220. minumum) momen
 Sequitur titulus: DE CLINA-
 TIONE MOTUS
 222. imbris) imbres
 224. nil) nihil
 226. quo citius) quotius
 227. e supero) ex upero, su-
 perscr. s
 plagas) plagis
 229. avius) aulus
 230. deorsum) rarum
 231. necesse est) necesses est
 232. aquæ) atq.
 233. aëris haud) haeraud
 234. exsuperata) exsuperate
 240. poterunt) potuerunt
 244. fingere)'fingerere vide-
 tur fuisse a pr. manu
 247. in se est) inest
 248. cernere) cernerent
 251. motus) motu
 252. vetere) vere
 semper) om.
 253-304.) om. cod. appicto in
 margine signo d.
 305. rursus) om.
 omne) omnes
 306. coorta queat) co orta que
 ad
 310-12.) om. cod. appicto in fine
 vs. 309 signo d, atque hi ver-
 sus recentiore manu in ima
 columna positi erant, sed nunc
 deest primum verbum vs.
 310, magna pars 311 et
 totus 312
 313. ipsam) ipsum
 314. surpere) asurpere
 315. præsertim) persertim
 317. sæpe) sæ, superscr. pe
 rec. manu
 318. quo quamque) quoquam
 319. recenti) regenti. In fine
 h. v. adscriptum est hd
 320. satiatei) satiat
 321. nobis) vobis
 325. fulgur ibi) fulgor ubi
 se) set
 328. icti) ictus nunc, sed aliud
 olim scriptum fuisse vide-
 tur in fine huius verbi, ne-
 que liquet de proxima syllaba.
 331. unde) om.

Post vs. 332 titulus: DE FIGURA ATOMORUM

337. constant) constat
 339. ut) uti
 341. filo) filio
 342. prætoræ) prætere
 343. armenta) arbusta
 351. nota cluere) nocluere
 351. sanguinis) sanguis pr. manu
     calidum) callidum
 355. saltus) salutis pr. manu
 356. linquit) Oinquit
 358. conspiciere) conspiciere
 359. adsistens) adsittens
     crebra revisit) revisit
     crebra
 361. tenere salices) tenere s.
     tenere pr. manu, ut videtur:
     sed posterius tenere
     crasum est
 362. ulla) illa
 369. balatum) balantum
     natura) nature
 370. fere) ferre
 373. qui) qui
 376. arenam) haranam
 380. quadam) queadam
 382. penetratior ignis) petralior
     igne
 386. quæ) om.

Post 387 titulus: DE LUMINE

390. almus) alimus
 391. colum) collum
 Sequitur titulus: DE OLEO
 392. perfluere; at) perfluertat
 395. deducta) diductam
 396. primordia) promordia
 397. permanare) permanere
 Sequitur titulus: DE MELLE

398. huc) hunc pr. manu
     liquores) liquoris
 400. contra tetra) contrata
     pr. manu; snperscr. etra
     absinthii) absenti
 402. rotundis) rutundis
 403. tangere) tacere
 Sequitur titulus: DE ABSENTIO
 404. aspera) abspera
 407. suo) om., sed superscr. rec.
     manu
     perrumpere) perrupere
 Sequitur titulus: DE SERRE
 STRIDORE
 413. mobilibus) nobilibus
 414. penetrare) penetrare
 415. cadavera) cadavera
 416. croco) cocro
 419. constituas) costituas
 420. compungunt) conpugunt
 421. specie tetrei turpesque)
     spetic ditur pesque
 422. videntum) videntur
 423. haud) aut
     levore) levioere
 424. molesta atque) molestaque
     pr. manu
 427. flexis) felix
     unca) unque, superscr. ca
 428. angellis) angeliis
     et quæ) om.
 429. titillare) titiliare
     possint) possunt
 430. fæcula) feculia
     inulæque) inuieque
 435. extera sese) exteras se
 437. aut iuvat) adiuvat
     egrediens) grediens
 439. sensum) sensu
 443. edere) ederent

445. necesse est) necesses t	452. fluido qua corpore) flu- uidoque corpora
446. quasi ramosis alte compac- ta) quasis alte com- pactam	453. papaveris) pauperis item est) itemst
Sequitur titulus: DE ADAMANTE FERRO SCILICE AERE vociferantur) voceferan- tur	455. procursus) percussus in) om. cod. Vs. 456 ultimus est in cod. Got- torp.

Appendicis loco subiungo coniecturas Madvigii de nonnullis libri V et VI locis, per litteras mecum communicatas:

Lib. V. 301 sq. Usque adeo properanter ab omnibus
ignibus ei

Exitium celericeleratur origine flammæ

Non celeratur exitium, sed occultatur, semper nova flamma suboriente. Leg. „celeri celatur origine flammæ.“

Ibid. 780. Tollere et incertis credunt committere
ventis.

Codd. credunt. Nihil est credo committere h.e. aut com-
mitto aut credo. Leg. „et incertis crerint committere ven-
tis h.e. decrerint.

Ibid. 1238 sq. Atque potestates magnas mirasque re-
linquunt

In rebus vires divom, quæ cuncta gu-
bernent.

Non quæritur, quid relinquunt (nihil enim tollunt), sed quid
necessarium putent et propterea excogitent. Scrib. requirunt.
Lib. VI. II. Et per quæ possent vitam consistere tutam
Scrib. vitâ consistere tutâ.

Ibid. 747 sq. Aut in aquam, si forte lacus substratus
Averni.

Hic locus est Cumas apud.

Scrib. si forte lacus substratus. Averni Ut locus est
Cumas apud etc. — Exemplum affertur.

Ibid. 792. sqq. Nocturnumque recens extinctum lu-
men, ubi acri

Nidore offendit nares, consopit ibidem
Concidere; ut pronos qui morbus mit-
tere suevit

Scrib. consopit ibidem, Concidere et spumas qui mor-
bo mittere suevit. Describitur homo comitiali morbo laborans.

Ibid. 800sq. Denique, si calidis etiam cuncterelavabris
Plenior, et flueris solio ferventis aquai,

Scrib. et frueris solio.

Ibid. 805 sq. At quum membra domus percepit fervi-
da, nervis

Tum fit odor vini plagæ mactabilis instar

Codd. Lugd. domnus — fervis. Scrib. At quum membra
domans percepit fervida febris. Sententiam vidit Lambinus.

Efterretninger

om

Odense Cathedralskole

for

Skoleaaret 1845 = 1846.

Skolereformen og forskjellige andre almindelige Foranstaltninger.

Den Begivenhed, som vil gjøre dette Aar mærkeligt i Skolens Annaler, er Indførelsen af den udvidede Underviisning. Den nye Organisation af de tre Skoler, som var bebudet ved den Kongelige Resolution af 9 Februar 1844 og hvortil flere Forberedelser her vare gjorte i de to sidste Aar, blev endelig nærmere bestemt ved den provisoriske Plan for Underviisningen i disse Skoler af 25 Juli 1845. Da denne Plan er særskilt udgivet af Directionen og dens væsentligste Indhold kort efter dens Emanation bekendtgjort baade i den Berlingske Tidende og i Provindsens Aviser, og da den in extenso tilligemed den udførlige Udvikling af dens Motiver findes optagen i Ny Collegial = Tidende for 1845 No. 37 ff., i Prof. Ingerslevs Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie samt i Fortsættelsen af Overl. Hundrups Skole=Calendar, vil jeg ikke fylde Rummet med Gjen-tagelse af dette Actstykke, som kan forudsættes at være tilstrækkeligen bekendt. Derimod skal jeg meddele de senere Forhandlinger og Resolutioner, som angaae Planens Iværksættelse.

Under 16 August f. A. henvendte jeg mig til Directionen med Forespørgsel om adskillige mindre tydelige Punkter, hvis Beskaffenhed vil sees af følgende under 30 f. M. desangaaende erholdte Svar:

1. Directionen vil Intet have at erindre imod, at indtil videre Forslaget til Lektionstabellen [§ 5, 6] udkastes for det hele Skoleaar.

2. Hvad angaaer de af Rector nævnte tvende Smaafestier (Kongens Fødselsdag og Fastelavns Mandag), som ikke i Planen [§ 8, e] ere omtalte, vil Dir. Intet have imod, at der gives Ferie paa bemeldte Dage.

3. Directionen maa ansee det rettest, at Afgangsexamen [§ 10 ff.] r offentlig ogsaa i indebærende Aar.

4. Directionen seer ikke Noget at være til Hinder for, at Rector, naar han ønsker det, kan ved bemeldte Examen vælge sig selv til Censur [§ 12].

5. Protokollen ved Afgangsexamen [§ 16] bliver at autorisere af Ephoratet, som derom er tilskrevet det Fornødne.

6. Det i Planen bestemte nye Charaktersystem bør anvendes ogsaa ved den Afgangsexamen, som iaar finder Sted, hvorved alene bemærkes, at den derved for iaar foranledigede Formindskelse af Specialcharakterernes Antal fra 13 til 12 vil medføre den Modification, at der istedetfor det i Planen § 13 No. 5 Bestemte vil til de forskjellige Hovedcharakterer udfordres i det mindste følgende Talværdier:

til første Charakter med Udmærkelse 6 Udmærket godt og

6 Meget godt,

til første Charakter 6 Meget godt og 6 Godt,

til anden Charakter 6 Godt og 6 Temmelig godt,

til tredje Charakter 5 Godt og 7 Temmelig godt.

Efter Opfordring indsendte de 3 Rectorer et af dem i Fællesskab affattet Forslag til Formularer deels for de i Pla-

nens § 17 anordnede Testimonier, der ville blive at meddele de Candidater, som i sin Tid, naar den udvidede Underviisning fuldstændigen er indført, have bestaaet Afgangsexamen, deels for de Testimonier, der skulle udstedes til dem, som forinden den udvidede Underviisning fuldstændigen er indført, have afsløvet Afgangsexamen for at inscriberes ved Universitetet. Begge disse Testimonier approberede Directionen under 2 September og meddeelte Rector dem under 9 s. M. med den Bemærkning, at der med Hensyn til det sidstnævnte Slags overlades vedkommende Rectorer nogen mere Frihed i Formen, kun at det, overeensstemmende med den provisoriske Plan, udstedes paa Dansk, samt at Testimonierne i Overeensstemmelse med Forordningen af 7 Novbr. 1809 § 106 og 3 Dec. 1828 § 5 Littr. e blive at udstede paa stemplet Papir af 4de Klasse No. 5.

Under 25 October modtog jeg følgende Directions-Skrivelse:

„I den Beretning, som ifølge den provisoriske Plan af 25 Juli 1845 § 16 fra de Universitets-Professorer, der som Examenscommissarier have deeltaget i Afholdelsen af den nu tilendebragte Afgangsexamen ved de 3 udvidede Skoler, til Directionen er indgivet om Examens Udfald, have bemeldte Commissarier, med Hensyn til den successive Fremadskriden til Afgangsexamens tilføjede fremtidige Form, udtalt den Formening, at der allerede til næste Aar, naar Underviisningen itide indrettes i Overeensstemmelse dermed, Intet vil kunne være til Hinder for, deels at Proven i Modersmaalet aflægges ved en Afhandling over et frit valgt Emne, hvorved de skriftlige Udarbejdelser i Historie og Religion vilde kunne bortfalde, deels, at der i Mathematiken aflægges en skriftlig Prøve, da der i begge Tilfælde ikke er Spørgsmaal om en anden Kundskabsgrad, men blot om Provens Form og nogen

Forøvelse til denne, hvortil de tre Fjerdingaar, der vmtrent ere tilbage inden næste Sommerferie, synes at kunne anses for tilstrækkelige, ligesom Commissarierne heller ikke have troet, at nogen væsentlig Hindring vil kunne finde Sted for Anvendelsen af den nye Form med Hensyn til den skriftlige Prøve i Latin, undtagen forsaavidt den Prøve i en ikke læst Førfatter, der skal komme til ved den mundtlige Examen, naar Versionen slaas sammen med Stilen til een Charakter, maaskee endnu næste Aar skulde findes for streng. Endeligen have Commissarierne ogsaa anset det for nødvendigt, at det overveies og bestemmes, hvorledes der næste Aar skal forholde sig med Hebraisk og Equivalent derfor, idet de dog, med Hensyn til den allerede nu i begge Retninger stedfundne Underviisning for næste Aars Candidater, have fundet det betænkeligt, allerede til den Tid ganske at frigive Prøven i Hebraisk og lade Equivalentet bortfalde.

Da Directionen fra sin Side ogsaa maa ansee det magtpaaliggende, at Formen for Afgangsexamen, saasnart det laader sig gjøre, bringes i fuldstændig Overensstemmelse med de i den provisoriske Plans § 11 indeholdte Forrifter, har Man, ved nu tjenstligen at meddele Hr. Professoren disse Bemærkninger, villet give Dem Leilighed til, saafremt De isvrigt maatte dele de af Examenscommissarierne udtalte Anskuelser, allerede i det nu begyndte Skoleaar at indrette Underviisningen i de paagjeldende Fag saaledes, at Prøven i samme ved næste Afgangsexamen kunde aflægges paa den omforklarede Maade, hvorhos Man, hvad angaaer Spørgsmaalet om Hebraisk eller Equivalent derfor endnu til næste Aar bør optages som nødvendigt Examinationsfag, ønsker at modtage Hr. Professorens nærmere behagelige Yttringer."

I min Betænkning over disse Forslag yttrede jeg blandt Andet, at jeg ikke kunde tiltræde den Anskuelse, at der med

Hensyn til de skriftlige Prøver, navnlig i Mathematik „ikke var Spørgsmaal om en anden Kundskabsgrad, men blot om Prøvens Form og nogen Forøvelse dertil,“ og erklærede det for misligt allerede i de første Aar at fordrø Prøver, der selv ifølge Planen forudsatte flere Aars Forberedelse, mere udvidede Kundskaber, en fra den hidtil anvendte forskjellig Methode, og den større Landsmodenhed, som et til Skolekursus lagt Aar og Underviisningen i 7de Klasse skulde give. Directionens Resolution angaaende disse Spørgsmaal fulgte ved Skrivelse af 27 December, saaledes lydende:

„I Skrivelse af 8 f. M. har Hr. Professoren fremsat Deres Bemærkninger i Anledning af den af Commissarierne ved den sidst afholdte Afgangsexamen i de tre udvidede Skoler yttrede Formening angaaende adskillige Maader, hvorpaa denne Prøve allerede til næste Aar i enkelte Punkter kunde bringes i nærmere Overensstemmelse med de i den provisoriske Plans § 11 indeholdte Forskrifter.

Efterat Directionen har taget de herhen hørende Spørgsmaal, over hvilke ligeledes Rectorerne ved de tvende andre udvidede Skoler have haft Leilighed til at yttre sig, under nærmere Overveielse, og idet der herunder navnlig er taget tilbørligt Hensyn til hvad der efter den hidtil havte Forberedelse med Billighed kan ventes præsteret af dem, der indstille sig til Afgangsexamen i 1846, skulde Man nu tjenstligen melde Følgende:

1. Hvad angaaer Spørgsmaalet, om en Afhandling i Modersmaalet over et frit valgt Emne allerede til næste Aar maatte kunne træde i Stedet for de hidtil foreskrevne Udarbejdelser i Historie og Religion, da maa Directionen med Hensyn til de af Hr. Professoren herover yttrede Betæneligheder, der ogsaa deles af Rector Jørgensen, ansee det for rigtigst, at denne Fordring for næste Aar endnu op-

gives, hvorimod formeentligen Intet kan være til Hinder for ved Afgangsexamen i 1847, naar Underviisningen itide bliver indrettet i Overensstemmelse dermed, at lade Prøven i det nævnte Fag afholde efter de i Planen angivne Forordringer.

2. Da Alle deri have erklæret sig enige, vil den skriftlige Prøve i Latin ved Afgangsexamen i 1846 kunne aflægges paa den i Planen foreskrevne Maade, saaledes, at Charaktererne for Stil og Versjon blive at sammenregne til een Charakter.

3. Med Hensyn til at den i Planen foreskrevne Prøve i en ikke forhen læst latinsk Forsfatter forudsætter en længere Øvelse i cursivskrift Læsning, hvortil der vel vanskeligen, inden den 7de Klasse er oprettet, vil kunne vindes tilstrækkelig Tid, vil Directionen ikke modsætte sig, at denne Prøve bortfalder saalænge indtil Afgangsexamens anden Deel kan afholdes.

4. Hvad angaaer Spørgsmaalet om en skriftlig Prøve i Mathematik, vil Directionen med Hensyn til hvad der angaaende dette Punkt er yttret, og da det maa erkjendes, at særegne Vanskeligheder ville kunne frembyde sig ved at træffe den rette Maalestof for Bedømmelsen af en saadan, efter en maaskee utilstrækkelig Forberedelse aflagt Prøve, Intet have at erindre imod, at skriftlig Prøve i Mathematik udsættes til den Afgangsexamen, som bliver at afholde i Aaret 1847, til hvilken Tid den fornødne Forøvelse hertil maa kunne have.

5. Endelig maa Directionen tiltræde hvad saavel af Hr. Professorens som af Examenscommissariernes er yttret angaaende Hensigtsmæssigheden af at Hebraisk eller Equivalent derfor endnu til næste Aar optages som nødvendigt Examensfag ved Afgangsexamen."

Det er vel unægteligt, at der i det Hele er Grund til at glæde sig over den paabudne Reform, at mange af de i Planen indeholdte Bestemmelser ere hensigtsmæssige og tidsvarende, og at derved er steet et betydeligt Fremstridt til det Bedre. Om adskillige Punkters Rigtighed kan der her ske Tvivl selv hos dem, som hnde den nye Tingenes Orden; enkelte Punkter ville neppe vinde nogen Skolemands Bifald og deres Uhensigtsmæssighed vil vel snart vise sig og opfordre til Modification. Men hele Planen træder jo ogsaa kun frem som provisorisk Foranstaltning, og det kan ikke betvivles, at de Bestemmelser, der almindeligen misbilliges af Sagkyndige eller ved Forsøget vise sig som uheldige, ville bortfalde, inden Planen gaaer over til som definitiv Lov at gjælde for Landets samtlige Skoler. Det var da ogsaa ønskeligt, at ret mange Sagkyndige vilde udtale sig om denne Plan, imedens det er Tid, og gjøre den til Gjenstand for en fleersidig Drøftelse. Hidtil har denne Sag ikke bundet den Dpmærksomhed, som den fortjener; af Skolemænd have kun Prof. Suhr og Mag. Hammerich yttret sig udførligere om den nye Reform og allerede i deres Skrifter findes ikke Lidet, som har Krav paa særdeles Dpmærksomhed. Af Bestyreren af en af de Skoler, i hvilke det er bestemt, at Forsøget først skal gjøres, ventes vel snarere Beretning om, hvad Resultater Forsøget har givet, end Raisonnement over Planens Indhold. Men Forsøget er ganske nyligen begyndt og endnu kun ufuldstændigen iværksat; om Resultaternes Beskaffenhed kan da for det Første ikke være Tale. Hvorbidt iøvrigt disse Resultater ville blive gunstige, vil tildeels beroe paa, om og hvor snart det lykkes at borttrydde de Hindringer, som for Tiden vanskeliggjøre Reformens tilfredsstillende Udførelse. For Dødblikket er Tingenes Stilling saadan, at der er gjort store Forbringinger til Skolerne og gi-

vet disses Bestyrere den Opgave at regulere Underviisningen efter den nye Plan og jo før jo hellere at iværksætte denne Plan i alle dens Dele, ja med alle dens ydre Former, imedens Betingelserne ere lidet heldige. Der mangler, foruden Andet, i nogle Fag Lærebøger, som svare til Skolernes Tarv, i enkelte andre habes slet ingen Lærebøger; der mangler, hvad der er det Vigtigste, Midlerne til at erholde eller til i længere Tid at beholde duelige Lærere, Lærerprøver og en bedre Gagering. — At indlade mig paa en Drøftelse af Planen i det Hele har jeg ikke i Sinde; derimod anseer jeg det for min Pligt ganske kort at yttre min Anskuelse og mine Betænkkeligheder med Hensyn til nogle enkelte Bestemmelser, hvis tilfredsstillende Iværksættelse er forbunden med ikke ringe Vanskelighed. Jeg hylder og har offentlig vedkjendt mig det Princip, at der ikke bør begyndes med Latin saa tidlig, som hidtil er skeet. Om en saa betydelig Forandring i den hidtil brugte Fremgangsmaade, som den i Planen fastsatte, hvorved Underviisningen i dette Sprog først indtræder i tredje Classe, for Dieblicket er tilraadelig, er et andet Spørgsmaal, og de desangaaende yttrede Tvivl ere vistnok langt fra at være fjernede ved de i Planens Motiver S. 728 f. anførte Modgrunde. Men de Skolemand, som stemme for at opsætte Latinen, gjøre dette vistnok kun under den Forudsætning, at der kan anvendes desto større Kraft paa dette Fag i de høiere Classer og at Timeantallet, som tildeles det, er noget større, end om Underviisningen var begyndt fra neden af, saa at det tilfyneladende Tab derved kan erstattes. Men seer man hen til hvad der paa Papiret fordres gennemgaaet i Mathematik og fornemmelig i Naturvidenskaberne i de øverste Classer, da ligger den Frygt meget nær, at den store Masse heraf vil henbringe den bedste Deel af Kræfterne paa disse Fag og gjøre Skolen til en Mellemting

imellem en lærer og en Realskole, hvorved den staaer færdig for hverken at blive det ene eller det andet, ligesom man ogsaa ledes til at spørge, om denne store Masse af Realia iblandt den saakaldte lærde Skoles Apparat hører til almindelig Dannelse, ja om den ikke selv for en saakaldt Realskole, hvis Opgave er almindelig Dannelse, vilde være uforholdsmæssig stor. *) Dog her vil Meget jævnes ved Praxis; Planens Bestemmelser overlade Skolerne Raaderum med Hensyn til Omfanget af de forskjellige Dele af disse Videnskaber, og Skolerne vilde vel kunne udvirke, at der af Overbestyrelsen henvises til korte Compendier, og forsaavidt saadanne endnu ikke findes eller snart kunne tilveiebringes, at disse Videnskabers Grændser bestemmes ved et Program, der angiver de vigtigste Hovedsætninger, som skulle medtages i Underviisningen. De tilhørende Grændser for disse Fag kan ikke Universitetet, men kun Skolerne bestemme, og saasandt som man ikke fra først af vil arbejde paa at bringe Planen til at mislykkes, vil det aldrig komme til et saa stort Misgreb, at disse Fag gjøres til Hovedvidenskaber i den lærde Skole. Forsaavidt deler jeg da ikke Frygten for disse Videnskabers Overvægt, og paa den anden Side erkjender jeg Naturvidenskabernes Berettigelse til at optages i Skoleunderviisningens Cyclus, ligesom jeg ogsaa mener, at der i Mathematik bør foretages noget Mere, end hidtil er skeet, skjøndt

---

*) I denne Henseende er man ved gammel Bane mistroisk imod Humanisterne; men disse kunne nu, da Landet har Realskoler, hvis Fortrinlighed er almindeligen erkjendt, trofast appellere til erfarne Lærere og navnlig henviser til hvad der i Hovedstadens bekendteste Realskole erkjendes for at høre til den almindelige (saakaldte reale) Dannelse.

just ikke saa Meget som Planen fordrer, og navnlig ikke Astro-
 nomie, hvis Optagelse i Skolen som særegen Videnskab (ikke
 som mathematisk Geographie) vel kun er en Neminiscens fra
 den forrige anden Examen. Langt mere betænkeligt finder
 jeg det, at man har sammehobet samtlige Fag i een Classe
 og paa samme Tid, som man har forsøget Læregjensstandene
 i sjette Classe med Naturhistorie og Naturlære, hvoraf den
 sidste skal begyndes her, og har stillet Fordringerne høiere til
 flere andre Fag, navnlig til de gamle og de nyere Sprog,
 hvilke sidste endog skulle afsluttes her, — at man paa samme
 Tid ikke blot har indskrænket de ugentlige Timers Antal til
 et maximum af 36, men ikke engang har villet lægge Un-
 derviisningen i Hebraisk og Sang udenfor disse Timer. Jeg
 vil ikke tale om de andre Ulemper, som Sammenhobningen
 af alle disse Fag i een Classe har og som allerede ere om-
 talte af Andre, men kun holde mig til hvad her ligger mig
 nærmest, at en Folge heraf vil være, at de gamle Sprog,
 langt fra at kunne erholde flere ugentlige Timer end før i
 denne Classe, ikke engang ville kunne erholde det Timeantal,
 som de have havt, medens der begyndtes med Latin fra ne-
 den af, og at det ligeledes vil være vanskeligt at tilfredsstille
 de Fordringer, som gjøres til Underviisningen i de nyere
 Sprog, med de saa Timer, der kunne tildeles dem i denne
 Classe. Selv naar Sangunderviisningen indskrænkes til een
 ugentlig Time, vil Latin ikke let kunne erholde flere end 8,
 Græsk 4, Tydsk 2, Fransk 2 Timer om Ugen. At troe, at
 man ved en saadan Indskrænkning af Skoletimerne sikker
 Disciplene mod Overbældelse, er en stor Misforstaaelse; jo
 mindre tilstrækkelig Tid der paa Skolen er til Veiledning,
 desto større og vanskeligere vil Arbeidet være for Disciplene
 hjemme og desto ringere vil dette Arbeides Frugter være.
 Vil man ikke afslutte Naturhistorie i 5te Classe eller først

begynde Naturlære i 7de, da bør i al Fald Underviisningen i Hebraisk ligge udenfor Skoletiden. Dette Fag er (Motiverne S. 737) vistnok med Rette erklæret for ikke at høre med til Betingelserne for den almindelige Dannelse, der er den lærde Underviisnings Formaal; det er erkjendt, at dette Fag bør være en fri Underviisningsgjenstand, der alene i Skolen tilbydes dem, som agte at gaae den theologiske Vej, og for hvilket intet Equivalent bør fordres; Charakteren for dette Fag ved Afgangsexamen er udelukket fra Indflydelse paa Hovedcharakteren: og efter alle disse Præmisser er det dog optaget „som bestemt Lærefag i Skolens Underviisnings-cyclus“ og regnet med „under det bestemte maximum af ugentlige Skoletimer.“ Dette forekommer mig at være in-consequent. Hellere end dette havde jeg seet, at dette Fag var udelukket aldeles fra Skolen, hvor dets Stilling i Fremtiden dog bliver hvist mislig, og var henlagt til Universtetet. Desuden mener jeg, at Sangunderviisningen hører til samme Categorie som Gymnastik og ligesaa lidt som denne bør formindske det reglementerede maximum af 36 ugentlige Timer. Det er endog paafaldende, at naar Talen var om eet af disse Fags Optagelse i Skoletiden; Sang og ikke Gymnastik er bleven valgt. I Gymnastikunderviisningen deeltage de allerfleste Disciple, den kan gives efter Classerne og Øvelserne foretages i et fra den øvrige Skole affondret Locale, hvorimod Disciplene i Sangtimerne ikke ere inddeelte klasseviis, men efter Stemmerne og til hver Tid næsten Halvdelen af Disciplene er udelukket fra denne Øvelse, deels paa Grund af at de mangle, deels paa Grund af at de stifte Stemme, hvortil endnu kommer, at hyppigen Disciple i Aarets Løb gaae over fra det ene til det andet Parti og at Underviisningen i Sang, der gjenslyder i hele Localet, vilde forstyrre

den øvrige Underviisning, naar den laae indenfor Skoletiden.

I Lærerpersonalet er ingen Forandring foregaaet i dette Skoleaar. Til Lettelse for Rector og Opnaaelse af Eenhed i Opsynet har Directionen i Lighed med hvad der finder Sted ved andre Skoler af større Fregvents, efter min Indstilling bevilget, at Inspectionsforretningerne overdroges til en af Skolens Lærere imod særskilt Godtgjørelse. Til at varetage disse Forretninger blev efter mit Forslag Hr. Adjunct Wiehe antagen og et indsendt Udkast til en Instrux for Inspector ved Odense Cathedralsskole blev under 25 November approberet af Directionen.

En Høitidelighed af særegen Art har fundet Sted den 4 September f. A., da en Mindeplade af Sols blev nedlagt i den nye Skolebygning Grund af Stiftets høie Gouverneur. Høitideligheden aabnedes ved en af Disciplene affungen Choral og indleedes ved en Tale af høiarværdige Hr. Biskop Dr. Faber. Efterat derpaa nogle af Gouverneuren til Stiftets Øvrighed og Rector overgivne Monter af disse vare nedlagte i Portalets Soffel, nedlagde S. Kongelige Høi- heds Mindepladen paa samme Sted og indmurede den, imedens en anden Choral blev affungen. Handlingen, hvortil en stor Forsamling af alle Stænder havde indfundet sig,

sluttedes med et „Længe leve“ for Kongen. Paa Mindepladen er indgravet denne Inscription:

„Grundstenen til Odense Cathedralsskoles Bygning blev lagt Anno 1845 den 4de September i Hans Majestæt Kong Christian den 8des 7de Regjerings-Aar af Fyens Stifts Gouvernør Hans Kongelige Høihed Kronprinds Frederik Carl Christian til Danmark. Cathedralsskolens Ephorer vare: Stiftamtmanden over Fyens Stift, Kammerherre Carl Emil Bardenfleth og Biskop over samme Stift, Dr. Nicolai Faber. Professor, Magister artium Rudolph Johannes Frederik Henrichsen var Cathedralsskolens Rector. Gud velsigne dette Arbeide! Længe leve Kongen!“

Arbeidet ved den nye Skolebygning er fredeet saa raast frem, at man tør haabe, at den kan tages i Brug henimod Slutningen af dette Aar. Da Rectorholigen for Fremtiden vil blive henlagt til samme Locale, blev der i Begyndelsen af indværende Aar indledet Underhandlinger om Salget af den Skolen tilhørende Gaard, som for Tiden beboes af Rector, og ved Kongelig Resolution af 27 Februar blev Directionen bemyndiget til at afhænde denne Gaard til Fyens Stifts Læseforening for en Kjøbesum af 7000 Rbd. og imod at bemeldte Forening paatager sig alle af Kjøbet flydende Omkostninger.

---

2. Underviisningen.

Den provisoriske Plans Bestemmelser ere med dette Skoleaars Begyndelse blevene iværksatte ikke blot i nederste Klasse, men ogsaa for en Deel i adskillige andre og navnlig i den nærbærende øverste, og det af de Grunde, som ere angivne i Planens Motiver S. 780 f. og i den sammesteds antydede Hensigt, saa hurtigt, som Omstændighederne tillade det, at gjøre Skolens ældre Disciple deelagtige i de Forbedringer og de Fordele, som den nye Indretning medfører. En større Tillem্পning af Underviisningen i de høiere Classer efter det nye System lod sig noget lettere gjøre her, end maaskee andensteds, fordi flere af Forudsætningerne vare givne og mangehaande Forberedelser til den intenderede Udvidelse gjorde i de foregaaende Aar. Efter den Plan, som nu er lagt, er det at haabe, at en syvende Klasse allerede vil kunne oprettes i Aaret 1847 og den fuldstændige Afgangsexamens tvende Dele med saa og ikke betydelige Modificationer ville kunne indføres i Aarene 1847 og 48. Iøvrigt har heller ikke vor Skole været eller vil i den nærmeste Fremtid være fri for mange af de Ulemper, som en Obergangsperiode sædvanligen medfører. De væsentligste Forandringer i Underviisningen, som Reformens Indførelse har havt til Følge, ere, at af nye Fag Naturlære er bleven optagen i 6te Klasse og for denne Classes yngre Afdeling tillige Naturhistorie. Det traf sig saa heldig, at tvende af de ved Skolen allerede ansatte Lærere kunde paatage sig Underviisningen i disse nye Fag. Derimod er Engelsk, hvori forhen de tvende øverste

Classer undervistes, bortfaldet; at Omstændighederne have gjort dette nødvendigt, maa saa meget mere beklages, som Disciplene syntes at have megen Interesse for dette Sprog, hvori Fremgangen i Forhold til den derpaa anvendte Tid og den Forberedelse, det krævede, havde været særdeles tilfredsstillende. Mit Forslag, at der maatte gives de Disciple, som havde Lyst til at lægge sig efter dette Sprog eller fortsætte det i de foregaaende Aar Lærte, Leilighed til at erholde den fornødne Veiledning af en af Skolens Lærere udenfor Skoletiden, blev aldeles forkastet. Ligeledes er Stilen i Fransk for de tvende øverste Classer bleven indskrænket til mundtlige Øvelser. Sjette Classe har været deelt i Hebraisk og Geometrie, i det sidste nærmest paa Grund af, at Partierne havde været underviste efter forskjellige Lærebøger; men ogsaa for Fremtiden vil selv uden saadant Hensyn en Deling i dette Fag være nødvendig, naar nogle af de nye geometriske Discipliner skulle medtages i 6te Classe, ligesom en lignende Deling maa finde Sted i Naturlære, der, saabensom Hebraisk, først begyndes i denne Classe. Den nye Plan er fuldstændig bleven indført i første Classe og som en Følge deraf Latin bortfaldet, hvorimod Dansk og Tydsk har faaet et forstærket Timeantal. At Fransk er blevet optaget i denne Classe, har fornemmelig sin Grund i de herværende Forhold, da saa godt som Alle, der optages i denne Classe, allerede medbringe nogen Kundskab i Tydsk og de Fleste ogsaa have læst noget Fransk i de Skoler, som de have besøgt for deres Indtrædelse i Cathedralsskolen. Disse sidste vilde, naar Underviisningen i Fransk opsattes til anden Classe, glemme det Lærte, og overhovedet var det at befrygte, at Skolearbeidet for Alle i denne Classe vilde blive saa let, at Magelighed kunde indsnige sig, som senere var uanseligere at bekæmpe. Desuden noder Tidens Knaphed til at indskrænke dette Fag

i de 3 høiere Classer til faa ugentlige Timer, faa at en vis Grad af Færdighed deri maa søges erhvervet i de lavere og Grundvolden altsaa lægges faa tidlig som muligt. Dog holdes der nøie over, at Underviisningen i dette Sprog i denne Classe er reent praktisk og indskrænker sig til Øvelse i Op= læsning og senere til Oversættelse af ganske lette Stykker og Indprentning af Glosser uden Anvendelse af nogen Gram= matik.

Det var nu meget at ønske, at Forældre, som tænke paa at lade deres Børn indtræde i Skolen, vilde vise behørig Ag= telse for Skolens Plan og ikke lade Børnene begynde paa Latin i en for ung Alder, enten af gammel Vane og Fordom eller i det Haab derved at kunne skyde Gjenvei. Dette Haab vil i de fleste Tilfælde blive stuffet. Overhovedet vil den, som herestredags indtræder i en høiere Classe, uden at være bleven underviist i Overensstemmelse med Skolens Plan, have at kæmpe med langt større Vanskeligheder, end de, som tidligere have været i lignende Tilfælde, og hyppigen vil han maatte finde sig i et langt og hverken meget frugtbringende eller behageligt Skoleliv. Idet jeg henviser til hvad jeg har yttret om den sildige Indtrædelse i Skolen i Indbydelses= skriftet for 1844 S. 57 f., finder jeg mig ved de nærværende Forhold endnu stærkere, end dengang, opfordret til at anmode dem, som vilde sætte deres Børn her i Skolen, om ikke at opsætte dette for længe og helst at lade dem indtræde i Sko= len, naar de ere 10 Aar, og lade dem ordentlig gaac Skolen igjennem.

Fagene have været fordeelte paa følgende Maade imellem Lærerne :

Rector: Latin, Græsk og Hebraisk i VI . 17 Timer ugentl.

Oberlærer Dr. Paludan=Müller: Historie og Geographie i VI, V, IV, III, Dansk i VI, V, IV . . . . . 25 -----

Oberlærer Sicé: Fransk i VI-II, Græsk i V og IV . . . . . 22 -----

Adjunct Rosved=Hansen: Tydsk og Naturhistorie i alle Classer . . . . . 30 -----

Adjunct Crone: Latin i II, Græsk i III, Dansk i III, II, I . . . . . 26 -----

Adjunct Wiehe: Latin i V, IV, III . . 26 -----

Adjunct Strom: Religion i alle Classer, Historie og Geographie i II og I, Fransk i I 30 -----

Adjunct Ragh: Mathematik og Regning i hele Skolen, Naturlære i VI . . . . 27 Timer ugentl.

Fuldmægt. Jastrau: Skrivning i IV, III, II, I 6 -----

Tegnelærer Moe: Tegning i IV, III, II, I 4 -----

Krigsskolesfor Jørførm: Sang i hele Skolen 6 -----

Premierlieut. v. Jønfker: Gymnastik i hele Skolen . . . . . 6 -----

I Henseende til Lære- og Læsebøger er der med Directionens Samtykke skeet følgende Forandringer :

I Dansk: Bojesens korthattede danske Sproglære istedetfor Krossings Schema i de tre nederste Classer samt Hjorts Børneven i 1ste.

I Græsk: Tregders Grammatik istedetfor Langes i 3die Cl., Lunds Læsebog i 3die og 4de Cl. istedetfor Bergs Læsebog og Xenophon.

I Tydsk: Lorenzens Stiløvelser i 6te og Wolles Materialier til at indøve den tydske Formlære i 2den og 3die Classe.

I Fransk: Abrahams's franske Sproglære i 2den Cl.

I Naturlære: Ørsted's Physik i 6te Cl.

Hvorledes de daglige Underviisningstimer have været fordeelte i dette Skolcaar, sees af følgende af Directionen under 9 September f. N. approberede Lektionstabel :

Timer.	Klaßer.	Manbag.	Tirsdag.
8 = 9.	VI. V. IV. III. II. I.	Historie. Arithmetik. Tydsk. Fransf. Latin. Geographie.	A. Hebraiff. B. Geometrie. Naturhistorie. Geographie. Latinsk Stiiil. Latin.
9 = 10.	VI. V. IV. III. II. I.	Arithmetik. Religion.) Skrivning. Fransf. Danf.	Latin. Geometrie. Latin. Historie.) Skrivning.
10 = 11.	VI. V. IV. III. II. I.	Religion. Græff. Latin. Tydsk. Danf. Regning.	Græff. Geographie. Naturhistorie. Latin. Regning. Religion.
11 = 12.	VI. V. IV. III. II. I.	Tydsk. Latin. Græff. Græff.) Tegning.	Fransf. Latin.) Tegning. Religion. Tydsk.
12 = 1.	VI. V. IV. III. II. I.	) Gymnastik.	B. Naturhist.) Gymnastik.
3 = 4.	VI. V. IV. III. II. I.	Latinsk Stiiil. Historie. Geometrie. Latin. Tydsk. Historie.	Danf. Græff. Religion. Regning. Naturhistorie. Danf.
4 = 5.	IV. V. IV. III. II. I.	Latinsk Stiiil. Latinsk Stiiil. Historie. Regning. Historie. Tydsk.	Naturalære. Fransf. Danf. Naturhistorie. Latin. Fransf.
5 = 6.	Sangunderviisning.		

Onsdag.	Torsdag.	Freitag.	Lørdag.
Græsk. Dansk. Tydsk. Religion. Regning. Dansk.	Arithmetik. Fransk. Historie. Latin. Naturhistorie. Dansk.	A. Hebraisk. B. Geometrie. Græsk. Historie. Græsk. Tydsk. Historie.	A. Geometrie. B. Hebraisk. Religion. Latin. Fransk. Latin. Tydsk.
Latin. Religion. Arithmetik. Græsk.) Skrivning.	Dansk. Latin. Skrivning. Latin. Regning.	Latin. Geographie. Græsk. Latin. Geographie. Skrivning.	Latin. Geometrie. Religion. Græsk.) Skrivning.
Latin. Tydsk. Latin. Regning. Latin. Fransk.	Naturlære. Historie. Latin. Græsk. Tydsk. Geographie.	Græsk. Latin. Fransk. Geographie. Religion. Tydsk.	Græsk. Græsk. Geographie. Naturhistorie. Latin. Religion.
A. Geometrie. B. Hebraisk. Græsk. Religion. Latin. Dansk. Naturhistorie.) Gymnastik.	Religion. Dansk. Geometrie. Lat. Stil. Dansk. Tydsk.	Geographie. Tydsk. Latin. Tegning. Fransk. Fransk.	Tydsk. Historie. Græsk. Dansk.) Tegning.
) Gymnastik.	B. Naturhistorie) Gymnastik.	) Gymnastik.	) Gymnastik.
Geographie. Arithmetik. Latinisk Stil. Tydsk. Fransk. Historie.	Latin. Latinisk Stil. Dansk. Dansk. Fransk. Religion.	Religion. Fransk. Lat. Stil. Dansk. Regning. Naturhistorie.	Dansk. Latin. Naturhistorie. Regning. Religion. Dansk.
Tydsk. Latin. Fransk. Geographie. Geographie. Regning.	Latin. Latinisk Stil. Græsk. Historie. Historie. Dansk.	Fransk. Naturhistorie. Lat. Stil. Religion. Latin. Regning.	Historie. Tydsk. Arithmetik. Latin. Dansk. Fransk.

5. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensn.

J Aarets Løb er i de forskjellige Fag læst Følgende:

D a n s k.

I Klasse. Af Hjorts Børneben gjennemlæst omtrent 250 Sider. Det Vigtigste af Grammatiken er oftere gjennemgaaet efter Bojesens forfattede danske Sproglære. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste Hefte ere adskillige Stykker lærte udenad. Skriftlige Øvelser efter Dictat.

II Cl. Af Molbechs Læsebog er gjennemlæst omtrent 170 Sider. Grammatiken er gjennemgaaet efter Bojesens Sproglære. Flere Stykker ere lærte udenad af Krossings poetiske Læsebog 1ste Hefte. De skriftlige Øvelser have bestaaet i Dictat og andre lette Stiløvelser.

III Cl. Af Holsts profaiske Læsebog gjennemlæst S. 89-199; ogsaa Krossings poetiske Læsebog 1ste H. er benyttet til Recitation og Udenadslæren af Digte. Hele Bojesens Sproglære er oftere gjennemgaaet. Stiløvelserne ere dels foretagne efter de 13 første Lektioner af Borgens Veiledning, dels have de bestaaet i Dictat og i at nedskrive en oplæst, letfattelig Fortælling efter Hukommelsen.

IV Cl. Læse- og Analyserøvelser efter Holsts profaiske Læsebog. Borgens Veiledning er gjennemgaaet fra 13de til den 22de Lektion. Skriftlige og mundtlige Øvelser efter Borgen; desuden hele Classen skrevet efter Dictat. Alle de skriftlige Arbejder ere foretagne paa Skolen.

V Cl. Læse- og Analyserøvelser efter Molbechs Stil-

dringer af den danske Historie og efter Holsts poetiske Læsebog. I de poetiske Stykker er lagt Vægt paa billedlige og figurlige Udtryks Oplosning og en klar Gjengivelse af Tankegangen. Borgens Veiledning fra den 22de Lektion indtil Enden, med Benyttelse af enkelte Stykker af Excurserne. Skriftlige Øvelser efter Borgen samt i Almindelighed to maanedlige Udarbejdelser, deels paa Skolen, deels hjemme.

VI Cl. Af dansk Litteratur er læst: de 16 første af Mynsters Betragtninger, P. Møllers Oversættelse af Odysseens sex første Sange, Sammes en Students Eventyr, Holbergs den politiske Randestøber, Dehlenschlägers Stærkødder og Correggio, Wesfels Kjærlighed uden Strømper. Maanedlig to til tre Udarbejdelser foruden mindre skriftlige og mundtlige Øvelser (Dispositioner, Gjengivelse af Tankegangen i et længere Stykke og desl.).

Latin.

II Klasse. Af Borgens Læsebog de 52 første *narratiunculæ*; af Cornelius de 7 første Feltherrer. Af Madvigs Grammatik er Formlæren repeteret og de vigtigste Paragrapher af Casuslæren i Syntaren læste. Forberedende Øvelser til Stilen og Øvelser i at skrive efter Dictat.

III Cl. De 8 første Feltherrer af Cornelius; de 2 første Bøger af Cæsar de bello Gallico. Formlæren af Grammatiken repeteret og udvidet og af Syntaren læst de vigtigste Hovedregler indtil 3die Affnit. Skriftlige Øvelser i 2 ugentlige Timer efter Trojels Exempler.

IV Cl. Cæsar de bello Gallico 6te Bog; Ciceros Tale pro Roscio Amerino; af Ovids Metamorphoser efter Feldbaushs Udvalg følgende Partier: Ino og Athamas, Per-

feus, Hyacinthus og Midas (tilsammen noget over 700 Vers). Madvigs Grammatik i det for denne Klasse fastsatte Omfang. To Stile ere skrevne om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen, hvortil de lettere Stykker i Jagerslevs Materialier ere benyttede ligesom til mundtlig Stiil een Gang om Ugen.

V Cl. De 2 første Bøger af Virgils Æneide; Ciceros fire catilinariske Taler samt Taler pro Milone. Madvigs Grammatik er repeteret og de for denne Klasse bestemte nye Partier deraf gennemgaaede. To Stile om Ugen, een hjemme og een paa Skolen, hvortil saavel som til mundtlig Stiil een Gang om Ugen Jagerslevs Materialier ere benyttede.

VI Cl. Horats's Epistler 1ste Bog og omtrent det Halve af Odernes 4de Bog; 2den Bog af Livius; Cicero de officiis 1ste Bog; Endeel af Madvigs Grammatik er repeteret; Meget af Stoffet, som er passende for denne Klasse, er medtaget eller benyttet under Læsningen af Forfatterne og i Stiletimerne. Tvende Stile ere skrevne hver Uge, den ene hjemme, den anden paa Skolen og gennemgaaede i tvende sammenhængende Timer. Een eller to Versioner hver Maaned. Foruden hvad der af Bojesens Antiquiteter er benyttet under Læsningen af Forfatterne, ere de vigtigste Partier deraf gennemgaaede i Sammenhæng.

Græsk.

III Klasse. Læst og repeteret den paradigmatiske Deel af Tregders Formlære (dog af Verberne kun til dem paa *μ*), samt af Lunds Læsebog gennemgaaet de tilsvarende Stykker indtil S. 19 No. VIII.

IV Cl. Formlæren efter Langes Grammatik for den

første Deel Repetition; de uregelmæssige Verber i Forbindelse med Lunds Læsebog S. 22=27 og 95=111.

V Cl. Homeri Odyss. lib. IX, Herodots 6te Bog. Af Grammatiken er Formlæren repeteret og udvidet især ved det Vigtigste af hvad der angaaer den episke Dialekt.

VI Cl. Homers Iliade fra 12te til 14de Bog incl.; Herodots 2den Bog; Xenophons Memorabilia 3die Bog. Af Langes Grammatik er Formlæren repeteret og det Vigtigste af Syntaxen gennemgaaet.

Hebraisk.

VI Klasse. Første Parti har gennemgaaet Genesis fra 31te Capitel indtil Enden og Exodus fra 10de til 20de Cap. incl. samt repeteret Lindbergs Grammatik. Det andet Parti har læst de 8 første Capitler af Genesis og gennemgaaet hele Formlæren efter Whittes Grammatik med Forbigaaelse af enkelte Anmærkninger.

Tydske.

I Klasse. Nungs Læsebog fra S. 65=129 og fra S. 152=169; af Grammatiken Declinationerne, Adjectiverne og Verberne efter Hjorts mindre Grammatik.

II Cl. Nungs Læsebog fra S. 90=111, 117=129, 169=181, 191=213. Hjorts mindre Grammatik læst igjennem og repeteret.

III Cl. Hjorts Læsebog fra S. 1=53. Kjonsreglerne og Verberne efter Hjorts større Grammatik.

IV Cl. Hjorts Læsebog fra S. 80=146. Hele Formlæren gennemgaaet. Stiil efter Grønberg eengang om Ugen.

V Cl. Hjorts Læsebog fra S. 155=250; af Grammatiken repeteret Formlæren og læst Syntaxens Hovedregler. Stiil eengang hver Uge efter Bresemann.

VI Cl. Hjorts Læsebog S. 337=411 og S. 500=536
deels cursorisk, deels efter opgivne Pensa. Stil eengang
hver Uge efter Lorenzens Stilebog.

Fransø.

I Classe. Øvelse i Oplæsning efter Borrings Ma-
nuel de langue française; af samme Bog er oversat fra
S. 6=37.

II Cl. Borrings Manuel S. 6=40 og 147=162.
Af Abrahams's Grammatik det Vigtigste af Formlæren,
især den paradigmatiske Deel, dog saaledes, at af de uregel-
mæssige Verber kun enkelte af de under Læsningen hyppigst
forekommende ere gennemgaaede. Af og til ere Gloser eller
Smaastykker af det Læste lærte udenad.

III Cl. Borrings Læsebog for Mellemclasserne fra
S. 1=30; de 12 første Smaastykker ere lærte udenad. Form-
læren er, med Forbigaaelse af enkelte Punkter, læst ud og repe-
teret.

IV Cl. Borrings Læsebog for Mellemclasserne S. 128=
131, 217=224, 241=262; af Sammes études litt. 1=21,
170=173, 366=376. Formlæren er repeteret; af Syntaren
er kun læst nogle enkelte Stykker (§ 3 og 10).

V Cl. Borrings études S. 122=138, 154=215, 242=
256, 266=273, 302=322. Af Grammatiken er Formlæren repe-
teret og nogle Afsnit af Syntaren læste. Af Borrings
Stilebog er mundtlig gennemgaaet No. 1=20. Skrivning
efter Dictat af og til.

VI Cl. Borrings études 48=109, 318=347. Af
Charles XII p. Voltaire er en Deel læst cursorisk. Af
Borrings Stilebog ere de første 20 Stykker oversatte mundtlig.
De vigtigste Afsnit af Syntaren.

Religion.

I Klasse. Herslebs mindre Bibelhistorie. Morgenspsalmerne og nogle andre Psalmer ere lærte udenad.

II Cl. Valles Lærebog 5te, 6te og 7de Cap. Herslebs større Bibelhistorie fra Begyndelsen til S. 49. Nogle Psalmer lærte udenad.

III Cl. Hele Valles Lærebog med Undtagelse af 6te Cap. Herslebs større Bibelhistorie fra Begyndelsen til 6te Periode.

IV Cl. Fogtmanns Lærebog 2det Capitel. Herslebs Bibelhistorie fra Begyndelsen til 3die Afdeling.

V Cl. Fogtmanns Lærebog § 1=46 og 105 = 114. Af Bibelhistorien det N. Testis Historie 1ste Afsnit. Skriftlige Udarbejdelser hver Maaned.

VI Cl. Fogtmanns Lærebog § 1=46 og 105=121. Af Bibelhistorien det G. Ts. Historie 1ste og 2den Afdeling og det N. Ts. Historie til 4de Periode. Af det græske N. T. Matthæi Evangelium. Skriftlige Udarbejdelser hver Maaned.

Historie.

I Klasse. Rosfods fragmentariske Historie fra Begyndelsen til Middelalderen.

II Cl. Rosfods fragm. Historie fra Constantin den Store til den franske Revolution.

III Cl. Fædrelandshistorie efter Suhms Udtog fra Begyndelsen indtil S. 153.

IV Cl. Fædrelandshistorie efter Suhm fra Frederik den Femte indtil Enden og derpaa hele Bogen repeteret. Estrups Verdenshistorie fra Begyndelsen indtil S. 66.

V Cl. Estrups Verdenshistorie, Middelalderen læst og repeteret samt indført i historiske Tabeller.

VI Cl. Estrups Verdenshistorie, den nyere Tid fra 1660=1786 læst og repeteret samt indført i historiske Tabeller.

Geographie.

I Classe. Efter en almindelig Oversigt over Lands og Vands Fordeling paa Jorden er af Velschows Geographie læst fra Europa til den preussiske Stat.

II Cl. Velschows Geographie fra Preussen til Frankrig.

III Cl. Velschows Geographie fra Frankrig indtil Indiens Inddeling. *)

IV Cl. Det samme Pensum efter samme Lærebog.

V Cl. Ingerslevs større Lærebog fra Frankrig indtil Slutningen af Europa samt Amerika.

VI Cl. Ingerslevs Geographie Afrika og Amerika.

Mathematik og Regning.

De 3 nederste Classer ere blevne øvede i Regning efter Munds Regnebog.

IV Classe. Dypermanns Geometrie No. 1=107, 123=137, 140=168. Steens Indledning til Arithmetiken No. 1=72.

V Cl. Dypermanns Geometrie No. 153=232, 243=249, 251, 257=303, 307=328. Anhanget til Steens Indledning. Jürgensens Arithmetik No. 35, 36, 45, 47=58, 65, 67=72, 100=104.

---

*) Det var at ønske, at Forfatteren og Forlæggeren ikke lode Skolerne vente længere paa anden Deel af Geographiens nye Udgave, saasom man ikke vel kan paalægge de Disciple, som have anskaffet den første Deel (Europa) at kjøbe hele den ældre Udgave for at kunne læse de andre Verdensdele.

VI Cl. Ældre Parti: Repeteret den plane Geometrie efter Bjørns Lærebog. Endeel skriftlige Opgaver.

Yngre Parti: Oppermanns Geometrie No. 339-369, 374-378, 413-449, 486-488, 492-496, 498-506, samt af Opgaverne I-IX, 15 og X, I-XI, 7. — Begge Partier: Jürgensens Arithmetik No. 47-58, 62, 80-99, 107-118.

Naturhistorie.

I Klasse. Pattedyrene og Fuglene indtil Vandfuglene efter Strøms Naturhistorie.

II Cl. Fuglene efter Strøm; (Indledningen til -dem efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Zoologie og Botanik, sidste Udg.) Krybdyrene efter sidstnævnte Bog.

III Cl. Fiskene, Bløddyrene og Straaleddyrene efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Naturhistorie.

IV Cl. Fiskene og Leddyrene efter samme Lærebog.

V Cl. Krybdyrene og Fiskene; Plantelæren til 2den Cl. af det naturlige System samt repeteret det Vigtigste af Indledningen efter samme Lærebog.

VI Cl. Fiskene og Bløddyrene; af Plantelæren 2den og 3die Klasse af det naturlige System; repeteret Pattedyrene efter samme Lærebog.

Naturlære.

VI Klasse. Ørstedes Physik § 13-214, undtagen § 169, 189, 191.

---

4. Disciplene.

Ved Udgangen af forrige Skoleaar var Disciplenes Antal 62, af hvilke otte, efterat have underkafstet sig Afgangsexamen, dimitteredes til Universitetet, tvende forløbe Skolen inden det nye Skoleaars Begyndelse og een udmeldtes i Mai Maaned d. A. Derimod optoges d. 1 September af 24 til Optagelse Anmeldte 22 nye Disciple og senere endnu tre. Skolen bestaaer da for nærværende Tid af 76 Disciple, fordeelte paa 6 Classer i efterfølgende Orden. (De sidst indkomne Disciple erebetegnede med *):

VI Klasse.

1. *) Jens Kroeg (afd. Skibscapitain Kroeg i Nordborg).
2. Peter Christian Cramer (afd. Pastor Cramer i Tolstrup og Stenum i Jylland).
3. *) Christian Heinrich Bruhn (Skibscapitain Bruhn i Nordborg).
4. Jørgen Peter Sophus Petersen (Brændeviinsbrænder Petersen i Odense).
5. Hans Ransén Larsen (Kjøbmand Larsen i Rjersteminde).
6. Johannes Knudsen (Provst Knudsen, Sognepræst i Gjølev og Ellested).
7. Hans Nobel Becher (Pastor Becher i Vesterhæsinge).
8. Anton Gregers Harald Reimer (Kirkesanger og Skolelærer Reimer i Haarslev).

9. Victor Chr. Høegh Guldberg (Adjunct Guldberg i Nyborg).
10. Erik Frederik Emil Jensen (Kirkesanger og Skolelærer Cand. theol. Jensen i Svendborg).
11. Frederik Møller (afd. Professor Poul Møller).
12. Henrik Christian Hansen (Procurator S. Hansen i Odense).
13. Christian Nielsen (Boelsmand Niels Hansen i Nødgaard, Fjeldsted Sogn).
14. *) Christian Knudsen (afd. Kjøbmand Knudsen i Kettinge paa Als).
15. Rasmus Christian Møller (Broder til No. 11).
16. Peter Mariager (Secretair, Proviantsforvalter Mariager i Nyborg).
17. Erik Frisenberg Nielsen (Huusmand Niels Bertelsen i Rørslev).
18. Lauritz Nicolai Friis (Proprietair Friis til Blaaholm).

V. Klasse.

1. Gustav Waldemar Emil Crone (afd. Kjøbmand Crone i Odense).
2. Thorvald Paulsen (Proprietair Paulsen i Odense).
3. Peter Clausen (Bogtmester og Gymnasistlærer Clausen i Odense).
4. Wilhelm Abolphy Lange (Justitsraad Lange til Orbeekslunde).
5. Waldemar Thomsen (Raadmand Dve Thomsen i Odense).
6. Harald Wilhelm Bülow (Søkrigecommissair Bülow i Odense).

7. Frederik August Henriksen (Rectors Søn).
8. Carl Johan Anton Belschner (Stræddermester Belschner i Odense).
9. Peter Wilhelm Lassen (Pastor Lassen i Østrup).
10. Rasmus Balslev (afd. Pastor Balslev i Silby og Meelby).
11. Jens Matthias Lassen (Provst Lassen i Øverdrup).
12. *) Peter Christian Graae (Pastor Graae i Tranekjær).

IV Klasse.

1. *) Morten Thomsen Bredsdorff (Pastor Bredsdorff i Bispenberg).
2. Peter Carl Lauritz Petersen (Billetteur og Politifuldmægtig Petersen i Odense).
3. Frederik Emil Wied (Forpagter Wied i Sjælland).
4. Johannes Franciscus Gottlieb Schönheyder (Sustitsraad, Byskriver Schönheyder i Odense).
5. Gabriel Thomas Schatt Nordam Heiberg (Provst Heiberg i Kjerteminde).
6. Niels Peter Wilhelm Müller (Kasserer ved Fatigvæsenet Müller i Odense).
7. Harald Leopold Thomsen (Broder til No. 5 i V Cl.).
8. Nicolai Christian Selchier (Pastor Selchier i Balslev og Silby).
9. Martin Matthias Lauritz Schiotte (Pastor Schiotte i Hunsby).

10. Lars Fog (Asd. Proprietair Fog til Rissinge).
11. *) Johann Henrik Colding (Provst Colding, Præst ved Frue Kirke i Odense).

III Klasse.

1. *) Jørgen Christian Dreyer (Pastor Dreyer i Nors ved Thisted).
2. Frederik Wilhelm Smith (Proprietair Smith paa Hedevigslund).
3. Frederik Hermann Christian Weeke (Kjøbmand Weeke i Odense).
4. Anton Frederik Sophus Scholten (Justitsraad v. Scholten i Odense).
5. Christian Frederik Wilhelm Petersen (Godebsforvalter Petersen paa Laaland).
6. Gebhard Frederik Wandall (Pastor Wandall i Gudbjerg).
7. *) Rasmus Lauritz Balslev (Pastor Balslev i Haarslev).
8. Rasmus Møller (Broder til No. 11 og 15 i VI Cl.)
9. *) Frijs Ulrik Bülow (Landmand Bülow paa Langberggaard).
10. Hans Teisen (Kjøbmand Teisen i Odense).
11. Mads Christian Wiibroe (Skolelærer og Kirkesanger Wiibroe i Munkeboe).
12. *) Christian Rohmann (Pastor Rohmann i Rensinge).
13. Carl Christian Bondo (Hospitalsforstander, Procurator Bondo i Odense).

14. Martin Anton Briand Jørgensen (Communitetscasferer Jørgensen i Odense).
15. *) Søren Hempel (Districtslæge Hempel i Alsens).
16. Christian Frydensberg Raalund (afd. Pastor Raalund i Flemløse).
17. Peter Salomon Lindegaard (Justitsraad Lindegaard til Lykkesholm).
18. *) Hugo Theodor Waldemar Halb (Provst Halb i Lumby).

II Klasse.

1. Andreas Rasmussen Belschner (Broder til No. 8 i V Cl.).
2. Theodor Rotterodamus Krog (Kirkesanger og Skolelærer Krog i Bindinge).
3. *) Johan Frederik Bardenfleth (Rhrre, Stiftamtmand v. Bardenfleth i Odense).
4. *) Nicolay Brorson (Pastor Brorson i Allersø).
5. *) Frederik Wilhelm Scholten (Broder til No. 4 i III Cl.).
6. Ferdinand Alexander Friis (Apotheker Friis i Beile).
7. *) Frederik Wilhelm Rasmussen (Rjøbmand Rasmussen i Odense).

I Klasse.

1. *) Joachim Frederik Matthæus Nahlff (Capitain Nahlff til Billeshauge).
2. *) Jens Paludan=Müller (Overlærer Dr. Paludan=Müller).

3. *) Hans Peter Egeløkke Langkilbe (Forpagter Langkilbe paa Sandholdt).
4. *) Rudolph Christian Strøm (Gjæstgiver Strøm i Odense).
5. Peter Krag (Møller Krag i Odense).
6. *) Frits Sophus Jensen (Vinhandler Jensen i Odense).
7. *) Hans Christian Diderik Müller (Broder til No. 6 i IV Cl.).
8. *) Thomas Georg Schøller (Kbrrer, Major v. Schøller).
9. *) Johannes Hermann Henriksen (Rectors Søn).
10. *) Christian Schmidt Thomsen (Pastor Thomsen i Gamtofte).

Til Optagelse i Skolen i det følgende Skoleaar ere hidtil anmeldte 22.

B. Afgangsexamen.

I Overensstemmelse med den provisoriske Plan for de udvidede Skoler § 18 No. 2 blev Afgangsexamen for første Gang afholdt ved Odense Cathedralsskole af Skolens Lærere fra den 13 til den 20 September 1845. Til at indstille sig til denne Examen ansaaes for modne følgende Disciple:

1. Jens Julius Hansen, Søn af Hr. Proprietair Hansen til Kragsberg, født paa Christiansdal ved Odense den 17 Juli 1828, indtraadte i Skolen Octbr. 1841.

2. Henrik Steffens Knudsen, Søn af Hr. Provst Knudsen, Sognepræst i Gisløv og Ellested i Fyen, født i Nørre Næraa i Fyen den 18 April 1827, kom i Skolen Octbr. 1838.

3. Peter Chr. Bagger Christensen, Søn af afd. Kjøbmand Christensen, født i Faaborg den 17 Februar 1828, kom i Skolen April 1840.

4. Andreas Gabriel Fich, Søn af Hr. Hoffmager Fich, født i Odense den 30 Septbr. 1827, kom i Skolen Octbr. 1839.

5. Severin Laurig Sørensen, Søn af Hr. Forstander for Realskolen Sørensen, født i Odense den 3 Juli 1826, optoges i Skolen i Begyndelsen af 1842.

6. Rasmus Lassen, Søn af Hr. Provst Lassen i Overndrup i Fyen, født i dette Sogns Præstegaard den 5 Mai 1827, optoges i Skolen Octbr. 1840.

7. Ferdinand Hansen, Søn af Hr. Møller Hansen, født i Nærheden af Svendborg den 4 Octbr. 1826, kom i Skolen Octbr. 1839.

8. Wilhelm Ferdinand Wandler, Søn af afd. Capitain Wandler, født paa Skovsgaard i Paarup Sogn i Fyen den 30 Juli 1825, kom i Skolen Octbr. 1838.

Som Examinenscommissarier mødte, efter Directionens Opfordring, Dhr. Professore Conferentsraad Orsted, Madvig og Velschow, hvilke deeltog i Censuren over samtlige Fag. Den skriftlige Prove foretoges i Skolens Locale, den mundtlige paa Consistorium.

De skriftlige Opgaver vare:

1. Latinsk Stil: „Det er bekjendt, at der hos Romerne var fastsat en vis Formue for Senatorstanden, saa at Jungen, der ikke besad den, kunde have Plads i Senatet.

Men man har opkasted Tvivl, om dette havde været saaledes fra den ældste Tid eller senere var indført. De, som troe det Sidste, beraabe sig paa Plinius's Vidnesbyrd, som antager, at hos de gamle og ufordærvede Romere Fattigdom ikke har været til Hinder for den høieste Værdighed og bestyrke deres Mening ved de Exempler, som i den ældre Historie omtales paa fattige Senatorer. Hvo har ikke læst, at Valerius Publicola og Agrippa Menenius vare saa fattige, at de ikke efterlode det, hvorfor de kunde begraves, eller at i en sildigere Tid Attilius Regulus og C. Fabricius levede i trange Naar? Men jeg er dog bange for, at man i denne Sag ikke ganske rigtig har vurderet Bevisernes Vægt. Thi naar vi see, at lige fra Servius Tullius's Tid hele Folket var inddeelt efter Censur til at bære Statens Byrder og udøve Rettigheder, er det aldeles sandsynligt, at der ogsaa ved den høieste Stand er blevet taget Hensyn til Formuen, især da Romerne vilde, at Raadsherrn skulde holde sig fjern fra Rjebmandskab og lignende Erhverv, for at han ikke, idet han stræbte efter Fordeel, skulde svigte Staten. I Fortællingerne om Senatorernes Fattigdom synes at være nogen Bildfarelse; dog vilde det være for vidtløstigt her at oplyse, hvori denne ligger."

2. Oversættelse fra Latin til Dansk: Livius XLII. 7 fra Magnus exercitus Ligurum contulerat se in oppidum Carystum, indtil c. 8 litterasque senatui de rebus ab se gestis misit.

3. Historisk Opgave: „Italiens Skjebne i de første 77 Aar efter det vestromerske Riges Omstyrkelse."

4. Opgave i Religion: „Hvoraf udspringer og hvori bestaaer den sande Religionsfæstet og hvilke ere de Sindsstemninger, som modarbejde eller forvanske dette Sindelag og derfor bør undgaaes?"

Candidaterne have ved denne Examen erholdt følgende Charakterer :

Candidaternes Navne.	Udarbejdelse i Modersmaalet.	Latin.	Latinsk Stil.	Græsk.	Skræftl.	Religion.	Historie.	Geographie.	Arithmetik.	Geometrie.	Tryk.	Fransk.	Hovedcharakterer.
J. J. Hansen.	mg.	ug.	mg.	ug.	*ug.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	Første Charakter.
S. St. Knudsen.	g.	mg.	tg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	mg.	Første Charakter.
P. Chr. B. Christensen.	mg.	mg.	g.	mg.	ug.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	g.	g.	Første Charakter.
A. G. Sisch.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	mg.	Første Charakter.
S. L. Sørensen.	mg.	mg.	g.	g.	g.	g.	g.	mg.	ug.	ug.	mg.	mg.	Første Charakter.
K. Lassen.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	tg.	g.	ug.	g.	Anden Charakter.
S. Hansen.	g.	g.	mg.	g.	mg.	g.	g.	g.	tg.	g.	mg.	mg.	Anden Charakter.
W. S. Wandler.	mg.	g.	tg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	tg.	g.	mg.	g.	Anden Charakter.

6. Stipendier og Legater.

Om Størrelsen af Stipendiefondens Capital findes de fornødne Oplysninger i Programmet for 1844. Stipendieoverskuds-fonden er bleven forøget med 1448 Rbd. 43 f. og udgjør efter sidste Aars Regnskab 8496 Rbd. 43 f. Dog maa bemærkes, at deri er indbefattet den største Deel af Oplagene for de for Tiden i Skolen værende Disciple, som nyde eller have nydt Beneficier.

Ved Universitetsdirectionens Resolution af 30 September 1845 ere Beneficierne i Skoleaaret 184 $\frac{1}{2}$ fordeelte saaledes:

Høieste Stipendium 50 Rbd.: P. C. Cramer, J. P. S. Petersen, A. G. S. Reimer, Chr. Nielsen, Fr. Møller, N. Chr. Møller.

Mellemste Stipendium 35 Rbd.: H. N. Larsen, B. C. S. Guldberg, W. Thomsen, S. W. Bülow, P. C. L. Petersen.

Laveste Stipendium 20 Rbd.: S. N. Becher, C. F. Jensen, C. J. A. Belschner, S. L. Thomsen.

For de fleste af disse Stipendiater bliver det hele Beløb oplagt eller dog kun 5 Rbd. deraf udbetalt.

Fri Underviisning: J. Knudsen, L. N. Friis, P. Mariager, P. Clausen, P. B. Lassen, J. M. Lassen, N. P. B. Müller, N. Møller, G. F. Wandall, M. Ch. Wiibroe, Ch. F. Raalund, A. N. Belschner, F. U. Bülow (ved Skr. af $\frac{1}{2}$), samt, som extraordinaire Gratister, C. F. Nielsen, J. A. Henriksen, J. Paludan-Müller og J. S. Henriksen.

Redsat Betaling: L. N. Krog.

De to Stolen tillagte Portioner af det Moltkiske Legat, hver paa 40 Rbd., oppebares af Disciplene H. St. Knudsen og H. W. Bülow. Da den første ved Skoleaarets Begyndelse var afgaaet til Universitetet og derved een Portion var bleven ledig, er denne Portion af Legatets Ephorus bleven tildeelt Broderen Joh. Knudsen.

Det Baggerste Præmielegat for 4 flittige og skikkelige Disciple af de to øverste Classer (2 Portioner paa 4 Rbd. og 2 paa 3 Rbd.) tildeledes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene J. P. S. Petersen og Chr. Nielsen af 6te Cl., G. W. E. Crone (eenstemmigen) og P. Clausen af 5te Cl.

I Fundatsen af 8 Juli 1789, ved hvilken sal. Etatsraad Frederik Bagger til Juulskov legerede 20000 Rbd. til forskjellige Stiftelser i Sjæens Stift, hedder det blandt Andet: „Herforuden skal til en Opmuntring som Præmie for de to sædeligste og flittigste Disciple, saavel i Odense som Nyborg Skolers tvende øverste Lectier uddeles saaledes, at hver af disse to faaer i begge Skolers tvende øverste Lectier strax efter Examen 4 Rdlr., og i næste Lectie hver 3 Rdlr., som ialt udgjør 14 Rdlr.“ Da Forholdene efterhaanden havde forandret sig betydeligen, især ved Oprettelsen af flere Classer, saa at Legatet, hvis det skulde uddeles efter Fundatsens Bogstav, vilde være indskrænket til et i Forhold til Frequenten ringe Antal af Disciple og derved ofte en mindre Værdig vilde erholde det blot paa Grund af, at han var i en af de to øverste Classer og relative den værdigste i denne Klasse, henvendte jeg mig til Stiftsovrigheden (under hvilken dette Legat sorterer) med Forslag til en Modification i Legatets Bestemmelser. Efterat Sagen var forelagt Cancelliet og dette havde corresponderet derom med Universitetsdirectionen, tilmeldte førstnævnte Collegium i Begyndelsen af

Juli Maaned Stiftsøvrigheden, at det havde overladt Sagens Afgjørelse til Universitetsdirectionen, hvorefter Rector under 26 Juli 1845 igjennem Ephoratet erholdt Directionens Resolution af 19 s. M., saaledes lydende:

„Efterat Directionen har brevverlet med det Kongelige Danske Cancellie i Anledning af det af Stiftsøvrigheden under 2 April sidstleden gjennem sidstnævnte Collegium indsendte Andragende, hvori Odense Cathedralsskoles Rector, Professor Henriksen har indstillet, at der i Henseende til Uddelingen af de ved Etatsraad Baggers Gavebrev af 8 Juli 1789 fastsatte Præmier af ialt 14 Rdlr. for de tvende sædeligste og flittigste Disciple i Skolens 2 øverste Classer for Fremtiden maa træffes den Forandring, at Disciplene fra 4de til 7de Classe inclusive blive kvalificerede til at nyde bemeldte Præmie, saaledes, at den ved det nævnte Legat bestemte større Præmie uddeles til 7de og 6te Classes og den mindre til 5te og 4de Classes Disciple, vil Directionen, ligesom Cancelliet har erklæret, at Samme Intet finder at crindre imod de i Forslag bragte Modificationer, som begrundede i de forandrede Forhold, ogsaa fra sin Side ikke negte sit Samtykke til den foreslaaede Forandring, og Man skulde derfor tjenstligen have Ephoratet anmodet om desangaaende at meddele Bedkommende fornøden Underretning.“

Det større Baggerske Legat for Dimisst, hvoraf 3 Portioner (omtrent 56 Rbd. hver) vare disponible (den ene fra 1843, i hvilket Aar kun een Candidat blev dimitteret) erholdt Dimittenderne A. G. Fich, S. L. Sørensen og W. F. Wandler; ligeledes bleve af Frøken Ernsts Legat for Dimisst de tvende større Portioner (70 Rbd. hver) tildeelte H. St. Knudsen og R. Lassen og af de 5

mindre (56 Rbd. hver) 2 tillagte J. Jul. Hansen og Chr. P. B. Christensen. De 3 øvrige Portioner bleve oplagte. Endelig blev af samme Legats Beholdning en extraordinair Understøttelse af 50 Rbd. tilskaaet Stud. theol. Fr. Selmer, som var dimitteret 1844.

7. Udtog af Skolens Regnskab for Aaret 1845.

Indtægt.		R	B
1.	Beholdning efter Regnskabet for 1844	3	52½
2.	Indkomne Restancer fra foregaaende Aar	429	1½
3.	Renter af Skolens Formue	1077	40
4.	Jordebogsindtægter i Korn og Penge:		
	A. Bøndergods	560	41
	B. Tiender	5778	92½
	C. Degnepensioner	550	26½
	D. Jordskyld	26	32
5.	Indtægter af Kirker og Præstefald	352	68
6.	Skolecontingenter:		
	A. Skolepenge	1100	—
	B. Lys- og Brændepenge	345	—
	C. Indskrivningspenge	120	—
	D. Testimonier	40	—
7.	Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter:		
	A. For bortsolgte Bygningsmaterialier	825	26
	B. For bortsolgt Bøndergods	1060	—
	C. Andre Indtægter	13	92
8.	Afdrag paa Laan, Forskud og anden Gjæld:		
	A. Indbetalte Capitaler	350	—
	B. — Gageforskud	600	—
	C. Afdrag paa forrige Raskerer Storchs Gjæld	200	—
9.	Tilskud fra den almindelige Skolefond til Dpførelsen af den nye Skolebygning	38,000	—
Summa Indtægt		51,432	88

Udgift.		₤	β
1.	Gager til samtlige faste Lærere	5600	—
2.	Gratificationer	133	32
3.	Betaling til Timelærere	606	32
4.	Godtgjørelse til faste Lærere for Extratimer	283	—
5.	Pensioner	896	64
6.	Regnskabsføreren.	220	—
7.	A. Skatter	662	57
	B. Afgifter	126	9
8.	A. Til Skolens Bibliothek	362	72
	B. Discipelbibliotheket	20	—
	C. Bibliothekarens Løn	50	—
9.	Extraordinaire Udgifter i Anledning af den naturvidenskabelige Underviisnings Indførelse	231	36
10.	Bygningernes Vedligeholdelse	232	40
11.	Inventariets Vedligeholdelse samt Gymnasifikapparater	121	76
12.	Brandsforsikringspræmier	180	—
13.	Belysningsudgifter	59	62
14.	Jorffjellige løbende og tilfældige Udgifter :		
	a. Skoleopvarmning . . . . . 100 ₤		
	b. Rengjøring . . . . . 41 — 68 β		
	c. Porto, Protokoller og Skrive-materialier . . . . . 72 — 52 =		
	d. Programmer og Skolehøitideligheder . . . . . 105 — 32 =		
	e. Andre Udgifter . . . . . 25 — — =		
		344	56
15.	Udsatte Capitaler	350	—
16.	Bevilgede Gageforskud	400	—
17.	Udestaaende Restancer	335	22
18.	Udgifter ifølge Decissionsposter	8	80
19.	Udgifter i Anledning af den nye Skolebygningens Opførelse :		
	A. Kjøbesummen for den til Byggeplads indkjøbte Gaard . . . . . 8000 ₤		
	B. Bygningsomkostninger, Materialier og Arbejds løn . 21,883 — 86½ β		
		29,883	86½
	Summa Udgift	41,108	52½
	Indtægten	51,432	88
	Beholdning	10,324	35½

8. Forøgelse af Underviisningsapparater ved Kjob og Gaver.

Underviisningens Udvidelse, hvorved Naturvidenskaberne ere blevne optagne blandt Fagene i de øverste Classer, har foranlediget en betydelig Forøgelse af Apparaterne til disse Fag. Den zoologiske Samling har ved Hr. Prof. Steenstrup's Virksomhed erholdt følgende Gjenstande, hvoraf adskillige af ham ere forærede til Skolen:

1. Cranium af en Ko.
2. — Hydrochoerus Capybara, Blodsviin (Brasilien).
3. — Dasypus gymnurus, Beltedyr (Brasilien).
4. Bradypus torquatus, Unge af et Døvendyr, i Spiritus (ligesom de følg.)
5. Xelotes Coryococca.
6. Coecilia annulata.
7. Phyllostoma.
8. Axoloteles mexicanus.
9. Lepidosternum.
10. Dryophis prasinus.
11. Euprepis.
12. Chamæleo africanus.
13. Dasypus sexcinctus, Føster (samt Rygskal).
14. Iguana sapidissima.
15. Clio borealis (Grønland).
16. Chiton sp. Mexico.
17. Onuphis Eschrichtii (Rattegat).
18. Terebratula caput serpentis.

19. Analisa lævis, Langhals, fra Drejsund.
20. Skelet af *Rana arvalis*.
21. Foden og Benet af *Colymbus septentrionalis*.
22. *Cyprinus Carpio*, Karpeskelet.

Ved Kjøb har Skolen desuden erhholdt fra Hr. Adj. Jacobsen i Sorøe en Insectsamling, bestaaende af 300 Nummere, systematisk opstillede og etiquetterede. En af Skolens forrige Disciple, Hr. Cand. theol. Vincens Strøm, har foræret en smuk og ordnet Samling af indenlandfse Sommerfugle, med Bøste om ved Løstighed at forøge den. Nogle Naturalier ere offererede af Hr. Tegnelærer Moe.

Den physiske Samling er bleven suppleret ved følgende Stykker, hvilke Hr. Cand. polytechn. Petersen velvilligen har besørget forfærdigede i Kjøbenhavn til Skolen:

1. Alwoods Faldmassine med Pendul og Klokkespil.
2. Brahmas Vandtrykspresse.
3. Trykpompe i Blikkasse.
4. De Paschallske Vaser.
5. Ørstedes Vandsammentryknings-Apparat.
6. Elliptisk Kar til Bolgebevægelsen.
7. Et Barometer.
8. Nicholsons Flydevægt.
9. En elastisk Messingsnor til Bolgebevægelsen.

Til de øvrige Dele af Underviisningen er anskaffet: 9 Exemplarer af *Histoire de Charles XII* p. Voltaire til cursorisk Læsning i Fransk; endvidere til Religionsunderviisningen 3 Bibler, til den geographiske Underviisning eet Exemplar af Weiland's større Atlas, Cotta's Schulkarte v. Europa i 4 Blade, Weiland's östlicher u. westlicher Planniglob i 8 Blade og Videnskabernes Selskabs Kort over Danmark, de 3 sidste oplæbede paa Lærred og forsynede med Stofke; til Musikunderviisningen 15 Expl. af Berggreens

Sange til Skolebrug 5te Hefte. Endelig ere ogsaa nogle Gymnastikapparater anskaffede.

Ved Gave af Enkefrue Müllers, hvis Fader Prof. Heiberg havde været Rector og hvis afdøde Mand tidligere havde været Lærer her, er Skolen kommet i Besiddelse af en betydelig Samling af Sigiller, hvoraf de fleste ere gamle og af ikke ringe historisk Interesse.

---

9. Biblioteket.

Skolens Bibliotek er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Skrifter (de fra Universitetsdirectionen sendte ere betegnede med †, Privates Gaver med *).

Abbildungen zu Okens Naturgeschichte. Stuttgart B. 1-2.

Album af nulevende danske Mænds og Qvinders Haandskrifter i lithographerede Facsimiler. Kjøbenhavn 1846.

L. Algreen-Ussing, Kongel. Reskripter og Resolutioner o. s. v. for Aaret 1835. Kbhvn 1846.

Allgemeine Bibliographie für Deutschland. December 1845.

Almindeligt dansk Forlagscatalog for Aarene 1843 og 1844. Kbhvn 1845.

Annaler for Nordisk Oldkyndighed, udg. af det kl. nordiske Oldskrift-Selskab 1844-1845. Kjøbenhavn 1845.

* Antiquarisk Tidsskrift, udg. af det kl. nordiske Oldskrift-Selskab. 1843-1845. 1ste Hefte. Kjøbenhavn 1844. 2det Hefte. ib. 1845.

Babrii Fabulæ Æsopææ; Car. Lachmannus et amici ediderunt. Ceterorum poetarum Choliambi ab Aug. Meinettio collecti et emendati. Berolini 1845.

† Beckers Verdenshistorie. Udgivet af J. W. Loebel. Med J. G. Woltmanns og K. A. Menzels Fortsættelser. Overf. af J. Miise. 12 B. 5 og 6 S.; 13 Bind 1-6 S. Kbhavn 1815, X.

T. Bergk. u. J. Caesar, Zeitschrift für die Alterthums-wissenschaft. 3ter Jahrg. 1815. 7-12 H.; Supplementh. 1-2. 4ter Jahrg. 1816. 1-4 H. Cassel. 4.

A. F. Bergsøe, Den danske Stats Statistif. 2 B. 3 S. Kjøbenhavn 1846.

* E. Bojesen, Kort Begreb af den danske Sprogslære. Kbhvn. 1846.

K. H. Brandes, Literarische Zeitung. 12ter Jahrg. 1845. Berlin 1845.

† H. Bræchner, Om det jødiske Folks Tilstand i den værfte Periode. Kbhavn 1845. (Magisterdisputat).

† Budget for Aar 1816. Kbhavn 1816.

H. Burmeister, Zoologischer Hand-Atlas zum Schulgebrauch und Selbstunterricht. (illum. Kobdere). Berlin 1843. Fol.

M. Tul. Ciceronis opera. Parisiis, apud Carol. Stephanum 1554. T. I-IV. (2 vol.). Fol.

H. N. Clausen, Tidsskrift for udenlandsk theologisk Litteratur. 1815. 2-4de S. Kbhvn.

F. Creuzers Deutsche Schriften, neue und verbesserte. Dritte Abtheilung. Leipzig und Darmstadt 1845.

W. Drumann, Geschichte Roms in seinem Uebergange von der republikanischen zur monarchischen Verfassung. Th. I-6. Königsberg. 1831-1844.

* E. og E. Erslev, Haandbog ved Sangunderviisning i Skoler. Kbhvn. 1815.

† Th. H. Erslew, Almindeligt Forfatter-Lexicon for Kongeriget Danmark med tilhørende Bilande. 8de Hefte. Kbhvn. 1845.

Euripidis Tragoediae. Rec. et commentariis instr. A. J. E. Pflugk et R. Klotz. vol. I Gothæ 1830-1842; vol. II. Gothæ et Erfurd. 1831-1842.

* N. Faber, Efterretning om Fyens Stiftsbibliothek. 32 Fortsættelse. Odense 1815.

† Finantsregnskabet for Aar 1811. Kbhvn. 1816. 4.

For Litteratur og Kritik. Et Hjerdingaarskrift udg. af Fyens Stifts literære Selskab. Red. af L. Helweg. 3die B. 3 og 1de H. Odense 1815.

E. Freefe, Das deutsche Gymnasium nach den Bedürfnissen der Gegenwart. Dresden und Leipzig 1815.

W. Freund, Wörterbuch der lateinischen Sprache, 3ten Bandes 2te Abth. Leipzig 1815.

Griechische Dichter in neuen metrischen Uebersetzungen. Herausg. von Tafel, Oslander und Schwab. 37. 41tes Bändchen. Stuttgart 1815.

Grönlands historiske Mindesmærker, udg. af det kgl. nordiske Oldskrift-Selskab. 3die Bind 2det Hefte. Kjøbenh. 1815.

Göttingische gelehrte Anzeigen. Aarg. 1814. B. 1. 3. Göttingen.

R. W. Götting, Geschichte der römischen Staatsverfassung von Erbauung der Stadt bis zu C. Cæsars Tod. Halle 1810.

† J. F. Hagen, Ægteskabet betraget fra et ethisk-historisk Standpunkt. Kjøbenhavn 1815. (Theologisk Licentiatdisputat).

Ferdin. Handii Tursellimus seu de particulis latinis commentarii. Vol. quartum. Lipsiæ 1815.

S. F. W. Hoffmann, Bibliographisches Lexicon der gesammten Litteratur der Griechen. 2te Ausg. 3ten Th. 3te Liefer.

F. C. Hundrup, Skole-Calender, 1 og 2 H. Randers og Kjøbenhavn 1813:1815.

H. Kiepert, Topographisch-historischer Atlas von Hellas und den hellenischen Colonien in 21 Blättern. Berlin 1816. Fol.

Kolderup-Rosenvinge, Kongel. Forordninger og aabne Breve, XXIV D. 2det H. Kong Christian d. Ottendes Forordninger for 1815. Kbhvn. 1816.

* J. W. F. v. Krohne, Dännemarcks beständige Uafhængigheit. Hamborg 1777.

H. Krøyer, Danmarks Sisse. 1-4 Hefte. (1 & 2 Hefte; 2det B. 1-2 H.) Kjøbenhavn 1838-44.

F. Kugler, Handbuch der Kunstgeschichte. Stuttgart 1842.

C. Lassen, Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes. 6ten Bandes 3tes Heft. Bonn 1845.

† H. Lehmann, De rationibus physiologicis et pathologicis humoris aquei oculi humani. Pars prior. Havniæ 1846. (Licentiatdisputatø).

† Lister over Examen artium og anden Examen i 1845.

† G. F. Guil. Lund, De parallelismo syntaxis græcæ et latinæ usu casus genitivi demonstrato. Hauniæ 1845. (Magisterdisputatø).

Mager, Ueber Wesen u. s. w. des schulmäßigen Studiums der neueren Sprachen und Litteraturen. Zürich 1843.

† Mansa, Kort over Danmark. Nørrejylland. Plan 7.

† E. Molbech, Historisk Tidsskrift, udgivet af den danske histor. Forening. 6 B. 1-2 H. Kbhavn 1845.

◦ E. Molbech, Historiske Aarbøger. 1 D. Kbhavn 1845.

E. Molbech, Analekter, litteraire, kritiske, historiske. 1 H. Kbhavn 1846.

Theodor Mundt, Allgemeine Literaturgeschichte. B. 1-3. Berlin 1846.

C. O. Müller u. C. Oesterley, Denkmäler der alten Kunst. Th. I. Göttingen 1835. II, 1-2 H.

Müller og Bull, Europæfort 1ste Plan.

Poul M. Møller, Efterladte Skrifter. B. 1-3. Kbhavn 1839-1843.

(C. F. Naegelsbach) Uebungen des lateinischen Stils. 1-3 H. Nürnberg 1829-1844.

† Oversigt over det kl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandling og dets Medlemmers Arbejder i Aaret 1845. No. 5-8.

F. Passow, Handwörterbuch der griechischen Sprache. Neu bearb. und zeitgemäss. umgestaltet von V. C. F. Rost, F. Palm und O. Kreussler. 1 B. 2 Abth. Leipzig 1845.

E. Platner u. L. Urlichs, Beschreibung Roms, Stuttg. u. Tüb. 1845.

S. D. Poisson, *Traité de Mécanique*. Sec. Edition. T. 1-2. Paris 1833.

† S. L. Poveisen, *Emendationes locorum aliquot Homerorum*. Hauniæ 1846. (Magisterdiáputats).

† Programmer.

A. *Judenlandtæ:*

1. Ved Bispevielse (J. P. Mynster, *Annalium Paulinorum adumbratio*).

2. Kjøbenhavns Universitetets Fæst i Anl. af Kongens Fødselsdag 1845 (D. F. Eschricht, *Om de uvilkaarlige Livbytringers Forhold til de vilkaarlige*).

Reformationsfæst og Rectorfæst ved Kjøbenhavns Universitet 1845 (C. F. Bornemann, *Meditationes de natura et origine juris*).

3. Sorø Akademies Fæst i Anl. af Kongens Fødselsdag 1844 (J. J. S. Steenstrup, *Om Hermaphroditismen*); 1845 (C. Hauch, *Om flere af den ældre Verdens religiøse Myther*).

1. Skolefæstretninger og Indbydelseskrifter for Aar 1845 fra de lærde Skoler og høiere Realskoler

a) i Kongeriget:

Aalborg Cathedralskole (V. H. Golding, *Nogle latinske Synonymer*); Aarhus Cathedralskole (J. Røgind, *Om den formale Dannelse*); Aarhus Realskole; Borgerdydskolens paa Christianshavn (M. Hammerich, *Om Realskolens Væsen*), Frederiksborgs lærde Skole (J. P. F. Königfeld, *Prøver af en Lærebog i Verdenshistorien*); Horsens lærde Skole (B. Storm, *Udførlige Bemærkninger*); Kolding lærde Skole (C. F. Ingerslev, *Epistola critica ad C. F. S. Alschefski*); — i Anledn. af den nye Skolebygningens Indvielse (Ingerslev, *Bidrag til Skolens Historie*. Cantate); Metropolitanskolen; Nyborg borgerlige Realskole; Nykjøbing Cathedralskole (E. P. Rosendahl, *De modestia et temperantia*); Odense Cathedralskole (F. W. Wiehe, *Græff Accentlære*); Randers lærde Skole;

Ribe Cathedral-skole (Tre Taler ved Rectors Indsættelse);
 Roeskilde Cathedral-skole (S. N. J. Bloch, Om Accen-
 tuationens Gysdighed i de gamle Sprog); Kønne lærde og
 Real-skole (H. K. Whitte, Blandede Bemærkninger);
 Slagelse lærde Skole (S. B. Thrige, De bremiske Erke-
 bisoppers Bestræbelser for at vedligeholde deres Høi-
 held over den nordiske Kirke); Sorø Akademies Skole (E. J. Boye-
 sen, Bidrag til Fortolkningen af Aristoteles's Bøger om Staten
 2den Deel); v. Westens Institut; Viborg Cathedral-skole
 (E. E. Olsen, Nogle Bemærkninger ang. Underviisningen i
 Moderemaal i de lærde Skoler); Vordingborg lærde
 Skole (E. Lembke, Oversigt over Europas Folkstammer);

b) i Hertugdømmet Slesvig:

Glücksborg lærde Skole (G. E. Th. Franke, Versuch
 einer Beantwortung der Frage: Wie soll die Straußische Ansicht
 vom Christenthume aufgefaßt und widerlegt werden?); Haders-
 levb lærde Skole (E. A. Brauneiser, M. T. Ciceros
 zweite Rede gegen den Verres); Husum lærde Skole (S.
 K. G. Schütt, die nordische Sage von den Bölsungen und
 Gjufungen); Slesvig Domskole (Hudemann, Ueber Magos
 Schicksale und die Begebenheiten vor der Schlacht bei Zama);

c) i Hertugdømmet Holsteen:

Altona Gymnasium (Brandis, Ueber die Auflösungen
 der numerischen Gleichungen); Glückstadt lærde Skole
 (H. Hagge, Einige Bemerkungen über die lex Servilia repe-
 tendarum); Kiøls „Stadtschule“; Meldorfs lærde Skole
 (H. Dohrn, Ueber Cato den Aelteren und desſen Lebensverhält-
 niſſe); Pløns lærde Skole (Th. Möller, Zur Bestimmung
 des classischen Ausdrucks);

d) Bessens lærde Skole (W. Gunnlaugſon,
 Leidarvisir til ad thekja sjornur. Fyrri partunn).

B. Skoleestretninger og Indbydelsesfrister fra Kongeriget
 Preussens høiere Skoler for Aar 1811:

Provindsen Brandenburg: Berlin (Friedrich-Wilhelms
 Gymnasium, Friedrichs-Werderſche G., Joachimsthaler G., Collège

Royal Français, Real Gymnasium, Königl. Realschule, Gewerbschule); Brandenburg (Ritteracademie, Gymnasium); Eotbus (Gymn.); Frankfurt a. d. O. (Gymn.); Guben (Gymn.); Königsberg i d. Neumark (Gymn.); Luckau (Gymn.); Neu-Ruppin (Gym.); Potsdam (Gymn.); Prenzlau (Gymn.); Sorau (Gymn.); Züllichau (Pädagogium Steinbartianum).

Provincslen Pommern: Cöslin (Gymn.); Greifswalde (Gymn. Bilag); Putbus (Kl. Pädagogium); Stargard (Gymn.); Stettin og Neu-Stettin (Gymnaster); Stralsund (Gymn.)

Provincslen Posen: Bromberg (Gymn.); Lissa (Gymn.); Meseritz (Kl. Realschule); Posen (Friedrich-Wilhelms Gymn., Maria Gymn.); Trzemeszno (Gymn.).

Provincslen Preussen: Braunsberg (Gymn.); Canitz (Gymn.); Culm (Gymn.); Danzig (Gymn.); Deutsch-Erone (Progymnasium); Elbing (Gymn.); Gumbinnen (Gymn.); Königsberg (Friedrichscollegium, altstädtisches Gymn., kneiphöfisches Stadtgymnasium); Lyck (Gymn.); Marienwerder (Gymn.); Rastenburg (Gymn.); Rößel (Progymn.); Thorn (Gymn.); Tilsit (Gymn.).

Rhinprovincslen: Aachen (Gymn.); Bedburg (Ritteracademie); Bonn (Gymn.); Cleve (Gymn.); Coblenz (Gymn.); Cölln (Friedrich-Wilhelms Gymn., katholisches Gymn.); Düren (Gymn.); Düsseldorf (Gymn.); Duisburg (Gymn.); Elberfeld (Gymnasium, Real- und Gewerbschule); Emmerich (Gymn.); Essen (Gymn.); Kreuznach (Gymn.); Münstereiffel (Gymn.); Saarbrücken (Gymn.); Trier (Gymn.); Weßlar (Gymn.).

Provincslen Sachsen: Eisleben (Gymn.); Erfurt (Gymn.); Halberstadt (Gymn.); Halle (lateinische Hauptschule, königl. Pädagogium, Realschule im Waisenhause); Heiligenstadt (Gymn.); Magdeburg (Königl. Domgymnasium, Pädagogium in U. L. Frauen-Kloster); Merseburg (Domgymn.); Mühlhausen (Gymn.); Naumburg (Domgymn.);

Nordhausen (Gymn.); Pforta (tillige Festsprogram til Stiftselsens 300-aarige Jubilæum); Quedlinburg (Gymn.); Rosleben (Klosterskule); Salzwedel (Gymn.); Schleusingen (Gym.); Stendal (Gymn.); Torgau (Gymn.); Wittenberg (Gymn.); Zeitz (Stiftsgymn.).

Provindsen Schlesien: Breslau (königl. Friedrichs Gymn., königl. kathol. Gymn., Maria-Magdalena-Gymn., Elisabeth Gymn.); Brieg (Gymn.); Glas (Gymn.); Gleiwitz (Gymn.); Glogau (Königl. evangelisches Gymn., Königl. kathol. Gymn.); Görlitz (Gymn. Dertil tre Bilag). Hirschberg (Gymn.); Lauben (Gymn.); Leobschütz (Gymn.); Liegnitz (Ritteracademie, Königl. u. Stadt-Gymn.); Neisse (Gymn.); Oels (Gymn.); Oppeln (Gymn.); Ratibor (Gymn.) Sagan (Progymn); Schweidnitz (Gymn. Dertil et Bilag).

Provindsen Westphalen: Arensberg (Gym.); Bielefeld (Gymn.); Coesfeld (Gymn.); Dortmund (Gymn. Dertil et Bilag); Hamm (Gymn. Dertil et Bilag). Herford (Gymn.); Minden (Gymn.); Münster (Gymn.); Paderborn (Gymn.); Recklinghausen (Gymn.). Soest (Archigymnasium).

Claudii Ptolemæi Geographiæ Libri octo. Edd. F. G. Wilberg & H. F. Grashof. Fasc. VI. Essendiæ 1845. 4.

W. v. Raasløff, Skildring af de politiske og militaire Forhold i Algerie i Aarene 1840 og 1841. Kbhavn 1846.

† L. L. Reumert, De auscultatione obstetricia ejusque vi in forcipe applicando. Hauniæ 1845. (Doctordisputats).

H. Ritter, Geschichte der Philosophie. Ster Theil. Hamburg 1845.

Römische Dichter in neuen metrischen Uebersetzungen. Herausgegeben von G. L. F. Tafel, E. N. von Dsiander und G. Schwab, 38tes Bändchen. Stuttgart 1845.

E. E. Scharling og E. T. Engelstoft, Theologisk Tidsskrift. 9 B. 2 H. Kbhavn 1845.

H. Scherer, Der Sundzoll, seine Geschichte, sein jetziger Bestand und seine staatsrechtlich-politische Lösung. Berlin 1815.

J. F. Schouw, Natur, Skildringer. En Række af almeenfattelige Forelæsninger. Anden Samling. Kbhavn 1815.

J. F. Schouw, Dansk Ugekrift. Anden Række. 7, 8 Bind. Kbhavn 1815, 1816.

F. H. C. Schwarz, Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichts. 1te Aufl. Neu bearb. von Dr. W. J. G. Curtman. 1-3 Th. Heidelberg 1813-44.

† H. V. Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1814. Kjøbenhavn.

M. Seyffert, Materialien zum Uebersetzen aus dem Deutschen ins Lateinische. Brandenburg 1811.

J. Siebelis, Quæstiones Lucretianæ. Lipsiæ 1811.

Sophoclis Tragoediæ, rec. et explan. E. Wunderus. Ed. sec. vol. I. Gothæ et Erfordiæ 1839-40. vol. II. Gothæ 1811-1811.

K. v. Spruner, Historisch-Geographischer Atlas. 1-8 Lieferung. (9 Hefter med 9 Hefter Text). Gotha 1837-1845.

† A. Steen, De vi et natura infiniti mathematici. Hauniæ (1845). 4. (Magisterdisputat).

Strabonis Geographica rec. G. Kramer. Berolini 1811.

† Thesaurus græcæ lingvæ ab Henrico Stephano constructus. Edd. C. B. Hase, G. et L. Dindorfii. Vol. 5, Fasc. 6. vol. 6, Fasc. 5. Parisiis.

M. A. Thiers, Histoire du Consulat et de l'Empire. Livr. 1-21. Bruxelles 1845.

* H. J. Thue, Læsebog i Moderensmaalet for Norske og Danske. Kristiania 1846.

* O. W. Tidemann, Hebraisk Læsebog for de første Begyndere. Kbhavn 1846.

W. Wachsmuth, Hellenische Alterthumskunde. 2B. 6-8 H. Halle 1845-1846.

* Bedel Simonsen, Familie-Efterretninger om de danske

Ruders for 200 Aar siden udbode Adelsflægt. Andet Hefte. Odense 1845.

* Bedels Saxo, udg. af Samsundet til den danske Literaturs Fremme. Første Levering. Kjøbenhavn (1845).

(Weiland) Allgemeiner Hand - Atlas der ganzen Erde. Weimar (71 Kort). Imp. Fol.

* E. D. Binter, Geographisk Lære- og Læsebog for Borger og Bonde. Odense 1845.

J. J. A. Worsaae, Blekingske Mindesmærker fra Hedenold, betragtede i deres Forhold til de øvrige skandinaviske og europæiske Oldtidsminder. Kjøbenhavn 1846. 4.

Discipelbibliotheket har iaar modtaget følgende Tilvært:

Blichers Winterbestilling 1844: 45.

Böttiger, Magazin for Natur- og Menneſtefundſkab.

Cooper, Lionel Lincoln.

- Havfruen.
- Den sidste Mohicaner.
- Steppen.
- Lodsen.
- Colonisterne.
- Wyandotte.

E. Lever, Tom Burke.

Marryat, Peter Simple.

- Jacob Erlig.
- Paschaen.

Møhl's Skildringer af Jordens Mærkværdigheder.

Nabofamilierne.

Patzow, Jacob v. d. Rees.

Riises Archiv for Historie og Geogr.

Trollope, Michael Armstrong.

Ehr. Winthers Digte, gamle og nye.

Dehlenschläger, Gjenfærdet paa Herlufsholm.

Den offentlige Examen

i

Odense Cathedralsskole for Aaret 1846

foretages i følgende Orden:

Tirsdagen den 21 Juli.

8—12.	VI, V Cl.	} Latinsk Stil.
8—11.	IV, III —	
8—10.	II, I Cl.	Regning.
12—1.	Sangprøve paa Gymnasiet.	
3—6.	VI Cl.	Beskon.
3—6.	V Cl.	Religion.
3—5.	IV Cl.	Græsk.

Onsdagen den 22 Juli.

8—12.	VI, V, IV Cl.	Udarbejdelse i Modersmaalet.
8—11.	III, II, I Cl.	Dansk Stil.
3—6.	VI Cl.	Skriftlig Prøve i Mathematik.
3—5½.	IV Cl.	Religion.
3—5.	III Cl.	Regning.
3—6.	II, I Cl.	Dansk.

Torsdagen den 23 Juli.

- 8—11. VI, V Cl. Tydsk Stil.
- 8—11. III Cl. Dansk.
- 8—11. II, I Cl. Tydsk.
- 3—6. V Cl. Græsk.
- 3—5. IV Cl. Naturhistorie.
- 3—6. III Cl. Religion.

Fredagen den 24 Juli.

- 8—12. VI Cl. Religion.
- 8—11. IV Cl. Mathematik.
- 8—11. III Cl. Latin.
- 11—1. V Cl. Naturhistorie.
- 3—5. VI Cl. Naturhistorie
- 3—6. II, I Cl. Religion.

Løverdagen den 25 Juli.

- 8—12. VI Cl. Latin.
- 8—11. V Cl. Historie og Geographie.
- 8—10. IV Cl. Tydsk.
- 10—1. III Cl. Græsk.
- 3—6. VI Cl. Fransk.
- 3—6. II, I Cl. Naturhistorie.

Mandagen den 27 Juli.

- 8—12. VI Cl. Mathematik.
- 8—11. III Cl. Tydsk.
- 8—10. II Cl. Historie og Geographie.
- 3—6. VI Cl. Hebraisk.
- 3—5. V Cl. Fransk.
- 3—6. IV Cl. Historie og Geographie.

Tirsdagen den 28 Juli.

- 8—12. VI Cl. Historie og Geographie.
- 8—10. IV Cl. Fransk.
- 10—1. III Cl. Naturhistorie.
- 11—1. I Cl. Fransk.
- 3—6. V Cl. Mathematik.
- 3—5. II Cl. Fransk.

Onsdagen den 29 Juli.

- 8—12. VI Cl. Græsk.
- 8—10. V Cl. Tydsk.
- 8—11. III Cl. Historie og Geographie.
- 3—6. VI Cl. Tydsk.
- 3—5½. IV Cl. Latin.
- 3—5. I Cl. Historie og Geographie.

Torsdagen den 30 Juli.

- 8—12. VI Cl. Naturlære.
8—11. III Cl. Fransk.
10—1. V Cl. Latin.
11—1. II Cl. Latin.

Frederagen den 31 Juli Kl. 10 foretages
Translocationen i Gymnasiets Auditorium.

Mandagen den 31 August Kl. 8 foreta-
ges Indlemmelsesproven med dem, som ere an-
meldte til Optagelse i Skolen.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Sko-
lens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved
til at bære denne Exomens mundtlige Deel og
Translocationen med deres Nærværelse.

Henrichsen.

